Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...инай 1921 оной ...иин 21-һээ гарана | № 15 (16238) | 1983 оной январиин 19, среда | Сэн 3 мүнгэн.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

Е. Б. САМБУЕВАДА «РСФСР-эй ГАБЬЯАТА АРТИСТ» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Совет хореографиин искусствын талаар габьяатай байһанайнь түлөө Буряадай Гүрэнэй оперо болон баледэй академическэ театрай баледэй солистка Самбуева Екатерина Балдановнада «РСФСР-эй габьяата артист» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1983 оной январиин 17.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

В. А. ГАНЖЕНКОДО «РСФСР-эй ГАБЬЯАТА АРТИСТ» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Совет хореографиин искусствын талаар габьяатай байһанайнь түлөө Буряадай Гүрэнэй оперо болон баледэй академическэ театрай баледэй солист Ганженко Виктор Александровичта «РСФСР-эй габьяата артист» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1983 оной январиин 17.

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

...зоной эрилтэ хэрэглэмжые хангадаг предприятинуудай, организацинуудай ба ...зургаануудай худэлхэ сагые гуримшуулхэ ...хабаатай асуудалнуудаар СССР-эй Министрнүүдэй Совет тогтоол ба... абаба.

...онхи хото городуудта, районуудта ...нуудай, мастерскойнуудай, ателье..., поликлиникэнүүдэй, гэр байрын ... хүнүүд ажалһаа ... гол хубиин ... худэлдэг байна гэжэ тогтоол ...мдэглэгдэнэ. Хубиингаа асуудалнуу... шиидхэхын тула хүнүүд ходо ходо ажалһаа ... захиргаанай зүбшөө... амаралта абаха, заримдаа ажалай ... гүримые эбдэхэ байдал ... байна. Ажал хэрэгэй ...

...зоной эрилтэ хэрэглэмжые хангадаг ...приятинуудай, организацинуудай ба ...зургаануудай худэлмэриие тохёо... ...нэ ехэ дутуу дундануу ажалшадай ...нэй гутаадаг, ажалай журамые ажа... хангалтагүйгөөр нүлөөлдэг, ...гурэн түрэдэ ехэ гарза хохидол ...

...ал хангалгые саашаһаа һайжаруулха, хүдэлмэриин сагай ...лготойгоор хүн зо...ной эрилтэ хэрэглэмжые хангадаг предприятинуудай, организацинуудай ба эмхи зургаануудай хүдэлмэриие эрид гуримшуулан һайжаруулха талаар 1983 оной нэгэдэхи кварталда бодото хэмжээнүүдые бэелүүлхыень СССР-эй Министрнүүдэй Совет союзна ба автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые, арадай депутадуудай хизаарай ба областной Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдые, СССР-эй Худалдаа наймаанай министерствые, Центросоюзые, СССР-эй Хэлхээ холбооной министерствые, СССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствые, СССР-эй Юстициин министерствые, СССР-эй Гүрэнэй ажалай нөөсэлгын кассануудай правлениие, СССР-эй Прокуратурые, СССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствые, СССР-эй Гэгээрэлэй министерствые, Зам харилсаанай министерствые, Граждан авиациин министерствые, бусад министерствэнүүд болон албан зургаануудые уялгалба.

Совет хүнүүдэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдэй гүйсэд дүүрэнээр, һайнаар хангагдахын, тэдэнэй үйлэдбэриин ажал ябуулгада гарза хохидол ушаруулагдахагүйн тула ажал хэрэгээ һайнаар эмхидхэхэ шухала.

Ажалшадта эгээл таарамжатай байхыень хараада абажа, хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжые хангадаг предприятинуудай, организацинуудай ба эмхи зургаануудай хүдэлхэ үдэрые, сагые шэнээр хаража үзэхыень арадай депутадуудай городской болон районно Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ дурадхагдаа. Шухала хэрэгтэй газарта дежурна магазинуудые нээхэ, мүн хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжые хангадаг бусад предприятинуудай хүдэлмэриие үдэшын сагта эмхидхэхэ; илангаяа хүдөө нютагуудта хүдэлмэриин үдэрые хубаарилан, үдэр үдэрөөр һэлгэн амарха графигай ёһоор хүдэлмэрее эмхидхэлгые үргэдхэхэ, хүдэлмэриин дүүрэн бэшэ үдэрэй туршада хүн зоной һуудал байдал хангалгада хүдэлмэрилэгшэдые элсүүлэн хабаадуулгын арга боломжонуудые гүйсэд хэрэглэхэ.

Союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, СССР-эй министерствэнүүд ба албан зургаанууд ажалай эмхидхэлые һайжаруулһанай, хүнүүдые бүри зохидоор таарулан табиһанай, ажалай журамые бэхижүүлһэнэй, даалгагдаһан хэрэгэйнгээ түлөө хүн зоной ажаһуудал хангалгын албанай хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлһэнэй ашаар хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжые хангадаг предприятинуудай, организацинуудай ба эмхи зургаануудай хүдэлхэ сагые гуримшуулан һайжаруулха хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ ёһотой. Тэдэнэр хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэ хангалгые һайжаруулгын асуудалнуудаар арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй оруулһан дурадхалнуудые СССР-эй Госплантай хамта дары түргөөр хаража үзэхэ, тэдэнэй тушаа зохихо шиидхэбэринүүдые абаха уялгатай.

Союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, арадай депутадуудай хизаарай ба областной Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд, СССР-эй Худалдаа наймаанай министерство, Центросоюз, бусад министерствэнүүд болон албан зургаанууд тэдэнэй хүдэлдэг газарта ажалшадай һуудал байдалые хангалгын дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ёһотой. Профсоюзай организацинуудай дурадхалнуудые хараада абажа, хубсаһа хунар болон гутал хадхаха, заһабарилха, дотор хубсаһа угааха, хубсаһа болон бусад зүйлнүүдые химическэ аргаар сэбэрлэхэ тушаан абалгын пунктнуудые предприятинуудта, барилганууд дээрэ, колхоз, совхозуудта байгуулха, уридшалан абтаһан захилнуудаар худалдаа наймаае хүгжөөхэ, хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжые хангалгын бусад таарамжатай арга онолнуудые хэрэглэхэ шухала.

Предприятинуудай, эмхинүүдэй ба ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд дурсагдаһан асуудалнуудые шиидхэлгэдэ, иимэ зорилготоор гэр байрануудые, шухала хэрэгтэй хэрэглэлгэнүүдые, транспортна хэрэгсэлнүүдые хубаарилан үгэлгэдэ али болохо туһаламжа үзүүлхэ, хүдэлмэриингөө сагые гээнгүй, хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэ хангадаг предприятинуудай аша туһа хэрэглэхэ арга ажалшадта олгоһон таарамжатай байдал байгуулха ёһотой.

МУХАР-ШЭБЭРЭЙХИДЭЙ ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭНЭБДИ

ҮНДЭР УРГАСА ҮБЭЛҺӨӨ ЭХИТЭЙ

...р ургаса үбэлһөө эхилэн үгын үнэн зүбтэ ...совхозой механиза... этигэдэг болонхой ...рэнэй нэгэ гэршэ болиимэ жэшээ дурда... ...оёр жэлэй саада тээ ...ын совхозой инженер-техническэ албанда ...й бүхы мэргэжэлтэд ...доо уридшалан зүбхэлсээд, бүхы машина ...ээ хабарай тарилгын ...эринүүдые угтуулан ...онь, шанартайгаар за... ...лха тухай үүсхэл рес... ...а дотороо гаргаһан ...хыень хэлэхэдэ, иимэ ... гаргаха найдамтай ...н юбидэндэ бии бай... ...эшэ. Ажахымнай тэ... ...л ороохо таряа, бу... ...ргамалнуудаа хуряал... ...аг соонь амжалтатай... ...үгэсхэжэ шадаһан юм. ...э механизаторнуудай ...удай талаар совхоз... ...йсэд шахуу хангагдан... ...йгаа. Муу бэшэ түхеэ... ...эй машинно-тракторна ...ской бии.

...өө талаһаа, республи... ...бүхы механизаторнуу... ...ршэмтэйгээр ажалла... ...ялһан ушарнай өөһэ... ...й харюусалгые дээ... ...лээ, бүхы нөөсэ бо... ...о гүйсэд ашаглаха ...жатай арга хангаа ... Тэрэнэйл ашаар үн... 1982 оной хабарай ...ын тиихэдэ дэлгэр ба... ...най, намарай хуряал... ...үдэлмэринүүдые саг ... соонь, шанартайгаар ...дүүргээбди гэжэ бата... ...лэхэ байнаб. Тиин сов... ... дүн хамта 35 мян... ...центнер ороохо таряа... ...сэбөөр хараалһан 15 ...мянгоо туршада сүм ...жа шадаа ха юм. Гу... 5000 центнер таряа ...абди. Урда урда... ...аа үлүү ехээр тэжээ... ...өөсэ байгуулаа гээшэ...

...мэһээл мүнөөшье үбэ... ...эдэ трактор, шагтага... ...аг, онһон зэбсэгүү... ...комбайнуудые заһаба... ...хэрэгтэ онсо анхара... ...андуулһан байнабди. ... механизаторнуудай ...н суглаан октябрь һа... ...үнгэргэгдэжэ, тэрээндэ ...агшад мухар-шэбэрэй... ...үүсхэлые халуунаар ...жэ байһан тухайгаа мэ... бэлэй.

...абарилгын хүдэлмэри... ...совхозой 34 механи... ...хабаадуулагдана. Үүс... ...аргаһан жэлһээ эхил... ...эдэнэй эрилтэ, хэрэг... ...лэ урда урданайхиһаа ...жа ехэтэйгээр ханда... ...олоһон ушарнай һайн үрэ нүлөөтэй байгаа гэжэ хэлэлтэй. Юуб гэхэдэ, аяар табан отделениһээ Хэжэнгэ дээрэ гулидхагдадаг тракторист, комбайнернууд, бусад мэргэжэлтэдтэ хамтын байра хэрэгтэй бшуу. Мүнөө хамтын байра нээгдэнхэй, тиихэдэ мастерскойн дэбисхэр дээрэ хүнгэлэгдэһэн түлбэритэй тусхай столово хүдэлдэг. Юрэдөөл, Ушхайта, Бахлайта, Арын Нарһан, Ганга гэхэ мэтэ һууринуудһаа ерэһэн заһабарилагшад һаадгүй гол ажалаа эрхилхэ аргатай болонхой гээшэ.

Заһабарилгынгаа хүдэлмэринүүдтэ шэнэ онол арга нэбтэрүүлхэ зорилгоор яһала хэшээл оролдолго гаргагдаа. Тиин нэгэ бүлэг янзын машинануудые заһабарилга дээрэ хүдэлхэ тусхай бригаданууд эмхидхэгдэн байгуулагдаа юм. Арга боломжонуудыень уридшалан хараадаа абаһан тон тодорхой түсэбүүд тэдээндэ хүргэгдэһэн байха. Иимэ бригадануудта жэлһээ жэлдэ заһабарилгада ябажа байдаг дүй дүршэлтэй хүнүүд элсүүлэгдээ һааб даа. Жэшээ болгон, М. И. Антоновой бригадые дурдая. Табан хүнһөө бүридэһэн энэ бригадын гэшүүд халуун намарһаа эхилжэ плуг болон сеялкэнүүдые заһабарилжа захалаа һэн. Декабриин хуушаар М. И. Антонов бүхы сеялкэнүүд болон плугуудые заһабарилжа, шугам мэтээр жэрылгэн табиһан тухайгаа элидхээ һэн. Совхозой дирекци тэдэнэй эрхим ажалые үндэрөөр сэгнэһэн, бултандань баяр баясхалан хүргэһэн, мүнгэн шан барюулһан байна.

Тракторнуудайшье заһабарилга урагшатай һайнаар ябуулагдажа байнхай. 1982 оной дүрбэдэхи кварталай түсэбэй ёһоор элдэб маркын 12 трактор түгэс бэлэн болгогдоод байха аад, 16 трактор МТМ-һээ гаргагдаа. Тиихэдэ хүсэтэ К-700 түхэлэй тракторнуудаа хэзээдэ бэлэн байлгаха хэрэгтэ ехэ анхаралаа хандуулдагаа эндэ онсолон тэмдэглэе. Бүтээсэ ехэтэй эдэ машинанууднай һүүлэй жэлнүүдтэ аша үрэтэйгөөр хэрэглэгдэнэ гэжэ баясамаар. Хабарай тарилгын, паар хахалалгын, мүн намартаа һолоомо суглуулалгын үедэ тэдэнэр таһалгаряагүй хүдэлжэ гараа юм. К-700 түхэлэй бүхы долоон тракторнай мүнөөшье ямаршье ажал хэхээр бэлэн. Тиимэ 4 тракторые зорюута байлгаад, хабарай тарилгын хүдэлмэринүүдтэ ашаглахаар хадагалаабди. Нэгэ К-700 трактор Ушхайтын һү һаалиин комплексын мэдэлдэ үгтэнхэй. Нүгөө хоёрынь үбһэ тэжээл зөөлгэдэ, бусад шухала ажалда хабаадуулагдана. Саашадаашье эдэ машинануудые ашаг үрэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ тодорхой зорилго хараалнабди.

Манай совхозой инженерно-техническэ албан комбайнуудые заһабарилгые — хуряалгын эхилтэр унжагайруулхагүй гэжэ оролдодог юм. Тиимэһээ энэ харюусалгатай хүдэлмэриее баһал эртээнһээ эхилдэг гээшэ. Үнгэрһэн жэлдэ ажахымнай СКД-6 түхэлэй 10 шэнэ комбайн абаһан юм. Мүнөө үбэлдөө тэдэнние заһабарилхагүйбди. Хуряалгын нэгэ сезон соо хүдэлжэ гараһан эдэ машинануудта юрын техническэ харууһанһаа бэшэ юумэ хэрэггүй гэжэ комисси тодорхойлоо. Харин хуушарад гэһэн 15 комбайнайнгаа заримыень Хэжэнгын Госкомсельхозтехникэ нэгэдэлэй отделенидэ тушааһан, бусадыень өөһэдынгөө хүсөөр заһабарилжа дүүргэнтээбди. Эндэ дүй дүршэлтэй комбайнернууд Ц. Дамбаев, Р. Балданов, Б. Базарон, Б. Дулсанов гэгшэдэй хэшээл оролдолгые, урагшаа эрмэлзэлтэйгээр хүдэлһые һайшаан дурдамаар. Совхозой инженер-механик З. С. Загдажанов, энэ хүдэлмэрине шадамар бэрхээр хүтэлбэрилһэн габьяатай. Социалис мүрысөөндэ эрхим үрэ дүн түйлаһан энэ бригадын гэшүүдтэ заһабарилагдаһан комбайн бүхэнэйнь түлөө 75 түхэриг хэмжээтэй нэмэлтэ түлбэри үгтөө. Тиихэдэ заһабарилгынь шанарые шалгаһан тусхай комисси эрхим һайн гэһэн сэгнэлтэ табяа.

Заһабарилгын хүдэлмэридэ хабаададаг бүхы механизаторнуудые хирэ-хирэ болоод суглуулжа хөөрэлдөө хэдэг, тиигээд социалис мүрысөөнэй дүнгөөр илажа гарагшадтань баяр ёһололой оршон байдалда шангуудыень барюулдаг заншалтайбди. Урмашуулгын иимэ гурим тэдэнэй ажал хүдэлмэриин үрэ дүндэ һайн нүлөө үзүүлдэг юм гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Тобшолбол, 1983 оной туршада бэелүүлэгдэхэ бүхы хүдэлмэринүүдтэ манай Хэжэнгын совхозой механизаторнууд өөһэдөө, мүн бүхы машина, техникэнь гол түлэб бэлэн болонхой гэжэ баяртайгаар мэдээсэхэ байнабди. Урда урданайхиһаа урагшатай һайнаар техникээ заһабарилһан ушарнай ажахымнай бүхы коллективэй эршэтэ ажалдань, СССР-эй Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ хэрэгтэ горитой туһа нэмэри болохо аабза гэжэ бата этигэнэбди.

М. БАДМАЦЫБИКОВ,
Хэжэнгын совхозой ахамад инженер.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ажалай үдэр

ХУРЬГАД МААРАЛДАА

Бэшүүрэй районой Бодонгуудай совхоздо хонидой түл абалга эхилэнхэй. Һүүлэй дүнгөөр Б. Б. Банровай хүтэлбэрилдэг бригадынхид ажахы дотороо эгээл олон — 230 хурьга абаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ байна. Залуу коммунист, ахалагша хонишон нүхэр Банров хоёрдохи жэлээ хонин ажал дээрэ ажахыгаа парткомой ба комсомолой зуушалгаар ерээд, амжалтатай ажаллана. Тэрэ түрүүшынгээ жэлдэ муу бэшэ дүнгүүдые түйлаһан юм. Тусхайлан хэлэбэл, тус коллектив зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 95 хурьга абажа түлжүүлһэн, хонин бүриһөө 3,3 килограмм ноохо хайшалһан байна. Ахалагша хонишон энэ жэлэй харюусалгатай хаһада һайнаар бэлдээ. Хонидой, хурьгадай байха байрануудаа һэльбэн шэнэлээ, даалгагдаһан малдаа хүсэд хүрэхэ тэжээл нөөсэлөө, намарай үедэ эхэ хонидоо һайса хүшэлүүлээ, шадал тэнхээень нилээд нэмээгээ.

Д. ТОГОШЕЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ГУРБА МЯНГАТАН ОЛОШОРОО

Кабанскын шубуунай фабрикын хорин зургаан һаалишан үнгэрэгшэ жэлдэ «гурбан» мянгатанай зэргэдэ гараһан байна. Энэл ажахын Колесовско һү һаалиин фермын дүршэлтэй малшан Евгения Петровна Перевозникова жэлэй туршада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3866 килограмм һү һаажа, фабрика дотороо түрүүлээ. Хоёрдохи һү һаалиин фермын һаалишан Валентина Георгиевна Перевозникова үнеэн бүриһөө 3472 килограмм һү абаа.

Иигэжэ фабрикын малшад арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй һү һааха, гүрэндэ худалдаха нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын хойноһоо оролдоно.

Т. БАДМАЕВА.
Кабанскын район.

САҺА ТОГТООНО

Дэрээнэй совхозой механизаторнууд энэ жэлэй баян ургасын һуури табихын түлөө эршэтэйгээр ажалаа ябуулна. Тэдэнэр үнгэрэгшэ жэлэй халуун намар байхада хахалһан паараа гурба дахин элдүүрилһэн байна. Хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ хүсэд хүрэхэ үрэһэ хүрэнгэ хаагданхай. Байгша ондо тус ажахын мэргэжэлтэд «Бурятская-34» гэжэ шэнисын сортын үрэһэ үргэнөөр хэрэглэхээр хараална.

Эдэ үдэрнүүдтэшье эндэ таряалан дээрэ тракторай хүнхинөөн таһарнагүй. Мүнөө 400 гектарта саһа тогтоохо хүдэлмэри хэгдээд байна.

В. ГАРМАЕВ.
Хурамхаанай район.

ФОТОРЕПОРТАЖ

ШЭНЭ ТЭЦ БАРИГДАНА

Он жэлэй ошохо бүри электрын болон дулаанай элшэ улам ехээр хэрэглэгдэнэ.

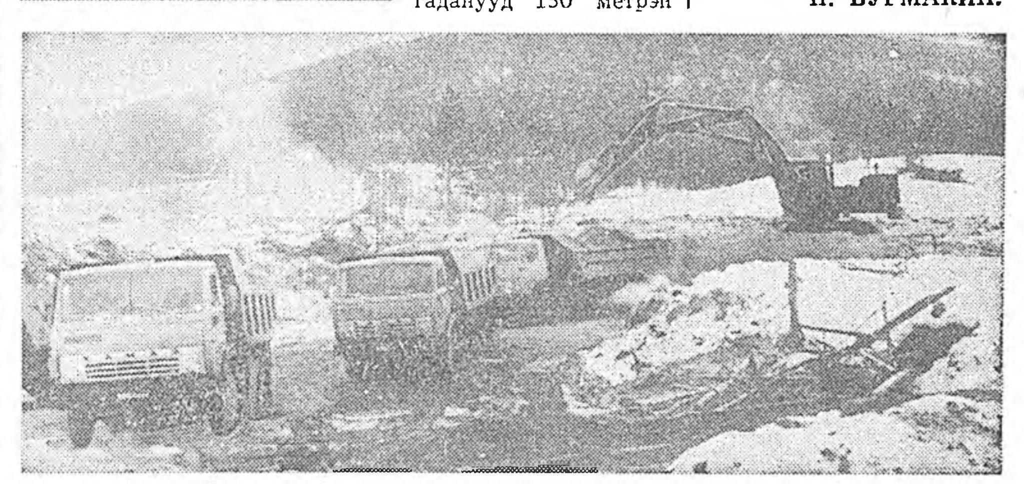

Юундэб гэхэдэ, промышленность хүгжэжэ, ажаһуудалда халуун уһан үргэнөөр хэрэглэгдэнэ ха юм. Тиимэһээ мүнөө Улаан-Үдын ТЭЦ промышленностиин болон ажаһуудалай хэрэглэлэй халуун уһа, уурал, электрын элшые гаргажа хүшэ хүрэхөө болинтожо байнхай.

Энэ ушарһаа эдэ бүхы эрилтэнүүдые гүйсэд хангамаар 2-дохи ТЭЦ-эй барилга эхилэнхэй. Тэрэнэй проект ВНИПИ-гай Сибириин отделенидэ зохёон табигдана. Тиихэдэ Эрхүү, Баку, Ульяновск, Улаан-Үдэ городуудай проектнэ институдууд энэ хэрэгтэ хабаадалсана. Харин барилгань «Сибстрой» трестын Улаан-Удын ТЭЦ-эй барилгын управленидэ даалгагданхай юм. Энэ хадаа тон ехэ харюусалгатай хүдэлмэри. Юундэб гэхэдэ, шэнэ ТЭЦ Галуута нуурай ГРЭС-эй хүсэндэл адли электрын элшэ гаргаха, мүн мүнөө хүдэлжэ байһан ТЭЦ-тэ орходоо 3 дахин ехэ дулаа үгэхөөр хараалагданхай юм. Тиихэдэ энергетигүүдэй байха мянгаад дүрбэлжэн метр хэмжээнэй байрын гэрнүүд, нэгэ мянга зуун хүнэй һууритай һургуули, 640 хүүгэдэй сад-яслинууд, больница, пионернүүдэй лагерь болон бусадшье объектнүүд баригдаха байна.

Улаан-Удын 2-дохи ТЭЦ Октябрьска районой захадахи ой соо баригдаха. Шулуутайн леспромхозой хүдэлмэришэд энэ барилгада үгтэһэн 150 гектар талмайе саг болзортонь сэбэрлээ һэн. Эндэ габшагай ажалаараа П. М. Остапенкын хүтэлбэрилдэг модо отологшодой бригада бэшэнһээ шалгарһан юм. Тиихэдэ Бурятводстрой трестын үрэмдэн малтагшадай бригаданууд 150 метрэй 2 худаг малтажа, тэндэхи барилгые техническэ уһаар хангаба. Мүнөө эндэ экскаватор, бульдозер болон самосвалнууд газар малталгада хэрэглэгдэнэ. Хүсэн түгэс эдэ техникын жолоошод 3 миллион шахуу кубометр хэмжээнэй газар малтажа, ТЭЦ-эй барилгын һуурие табиха зорилготой. (3-дахи зураг). Энэ харюусалгаяа мэдэрһэн механизаторнууд һайнаар хүдэлнэ. «Сибэнергострой» трестын ПМК-гай механизаторнууд, онсолбол, бульдозерой жолоошон П. К. Штыкин (2-дохи зураг), экскаваторай машинист В. Ильченко (1-дэхи зураг). В. Виноградов, самосвалай жолоошод Л. Саладухин, Г. Грагин гэгшэд габшагай ажалаараа шалгарнад. Тиихэдэ 844 хүнэй байха хүдэлмэришэдэй хамтын байра ашаглагданхай.

П. БУРМАКИН.

ШАЛГАЛТА ЮУ ХАРУУЛААБ?

БЭЛЭДХЭЛЭЙ МУУҺАА БОЛОО

Хонин ажалдахи харюусалгатай хаһа — хонидой хурьгалха саг хүрэжэ ерэбэ. Түнхэнэй районой ажахынуудта хонин олоор үсхэбэрилхэ тон таарамжатай эрхэ байдал үгышье һаа, энэ һалбарида яһала анхарал хандуулагдадаг гээшэ. Мүнөө район дотор бүхыдөө 14,5 мянга шахуу эхэ хонин хурьгалхаар хараалагдана.

Һаяхан районой зарим ажахынуудаар ябажа харахадамнай, хонидой хурьгалха халуун хаһада муушаг бэлэдхэлтэйгээр хүрэжэ ерэһэн баримтанууд элирбэ. «Маяк» колхоздо мүнөө 1450 эхэ хонин, 1065 эрье болон түлгэнүүд үбэлжэжэ байна.

Хонин һүрэгөө амжалтатайгаар үбэлжүүлхын тула колхозой хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд хонидойнгоо байрануудые саг соонь заһабарилха, эдэ малдаа бүдүүн тэжээл, таряа талханай зүйлөөр хангаха талаар зохисотой хэмжээнүүдые абаһаниинь элитэ байба. Мүнөө хонин бүхэндэ 200 грамм үбһэн, дуран соонь һолоомон, 300—400 грамм таряа талханай зүйл үгтэнэ. Эхэ хонидые хурьгалалгада һайнаар бэлдэхын, элүүр энхэ хурьгадые абажа, бүрин бүтэн түлжүүлхын, мүн ноохоной һайнаар ургахын тула эды шэнээн тэжээл хүсэд хүрэхэ ааб даа.

Гэбэшье дурсагдагша ажахыда хонидой түрэлгэдэ муугаар бэлдэһэниинь мүн лэ элирээ. Эхэ хонидой гурбан отарын байрануудынь дулаалагдажа үшөө дүүргэгдээгүй, хаяа ханань сэнтэшэнхэй харагдана. Эдэ дутагдалнуудаа усадхаха гэхэдэмнай хюрөөдэмэл хабтагайнууд дуталдана гэжэ колхозой мэргэжэлтэд бидэндэ хэлэхэ юм. Хобоо хобтонуудай дуталдаһан дээрэһээ үбһэн болон һолоомон газарта хаягдажа, малда үгтэнэ. Хонин, хурьгадай байрануудай досоохи зайн галай утаханууд нёдондонойхёороо үлэшэнхэй.

Түлгэ хонид зунай һайхан сагта муугаар харууһалагдаһан дээрэһээ мүнөө олоороо үхэл гарзада орожо байна. Үбшэн, үлбэр малда эм дом дуталдана. Эдэ үдэрнүүдтэ хурьгалха эхэ хонидто, муудаһан түлгэнүүдтэ тон хэрэгтэй болохо модоной шэлбүүһэн бэлэдхэгдэнэгүй, макро болон микро зүйлнүүд хүсэд хүрэхөөр асарагданагүй.

Энэ жэлэй малай үбэлжэлгын эхилһэнһээ хойшо нилээд саг үнгэрбэ. Теэд энэдэхи хонишод социалис уялганануудые мүнөө болотор абаагүй байһандань ехэл гайхамаар. Улаан булангуудынь хаалтатай, ушар иимэһээ хонишодой дунда ябуулагдаха ниитэ-политическэ хүдэлмэри орхигдошонхой.

Саянанай совхоз бүхыдөө 1864 эхэ хонитой юм. Эдэ хонидынь ажахын Загтадай болон Охор-Шэбэрэй отделенинүүдтэ харууһалагдана. Охор-Шэбэрэй хонишод үбэлжэлгэдөө яһала түгэс бэлэдхэлтэйгээр ороо гэжэ тэмдэглэлтэй. Эндэ эхэ хонидой гурбан, залуу хонидой хоёр отарада 16 хүн хүдэлнэ.

Харин Загтадай отделениин хонишод үбэлжэлгэдөө муу бэлэдхэлтэй оронхой. Хонидой хурьгалха байра үшөө заһабарилагдажа дүүрэдүй байһаар. Эхэ хонидынь һайса хүшэлэнгүйгөөр харюусалгатай хаһадаа хүрэжэ ерээ. Мүнөө болотор хусануудынь эхэ хонидтойгоо сугтаа ябаһаар. Эдэ үдэрнүүдтэ хонидынь хурьгалжа эхилэнхэй, теэд отара бүхэндэ хурьгадые абалсаха хүнүүд томилогдоодүй байһаар. Хонишод худалдаа наймаанай, медицинын, соёлой болон ажаһуудалай хэрэглэмжын талаар муугаар хангагдана.

«Мир» колхозойхид хонидойнгоо отарануудта һая болотор үбһэ асараагүй байһаниинь мүн лэ элирүүлэгдээ. Хонидоо бүлеэн уһаар уһалха асуудал шиидхэгдэнэгүй. Хонидой шэнэ байрануудта нарай хурьгадые байлгаха таһалганууд дулаалагдаагүй орхигдошонхой.

Районой бэшэ ажахынууд харюусалгатай кампанида баһал дутагдалнуудтайгаар хүрэжэ ерэнхэй. Олонхи ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон зооветмэргэжэлтэд хонишодтоо ажаллаха ба ажаһууха зохид эрхэ байдал байгуулжа шадаагүй, зэр зэмсэгүүдээр, тусхай хубсаһаар, ветеринарна медикаментнүүдээр саг соогоо хангаагүй байһыень шалгалта элирүүлээ. Олохон отарануудта хонидой тэжээлдэ нэмэлсэхэ брикедүүд, мел, загаһанай тоһон, нарһанай шэлбүүһэн болон бусад үгы байһаар.

Районой колхоз, совхозуудай партком, рабочком болон профкомууд хонидой отарануудта улаан булангуудые түхеэрхэ, хонишодые комплексно талаар хангаха хэрэгтэ анхаралаа багаар хандуулна. Мүнөө болотор зарим хонишодой бригадануудта автомагазинууд, уран һайханай бүлгэмэйхид, эмшэлэгшэд, ажаһуудалай хэрэглэмжые хангагшад үшөө хүрэжэ ерээдүй, түрүүшынгээ туһаламжые үзүүлээдүй байһаар.

Үнгэрэгшэ жэлэй август һарада үнгэргэгдэһэн суглаан дээрээ районой хонишод 1983 ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 90-һээ доошо бэшэ хурьга абаха, хонин бүриһөө 3,5 килограммһаа дээшэ ноохо хайшалха, хурьгадаа 25 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэйгээр эхэһээнь һалгааха гэһэн үндэр социалис уялганануудые абаһан юм. Хэлэһэндээ хүрэхын тула тэдэнэр энэ харюусалгатай хаһаяа эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтаха ёһотой байгаа бшуу.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

ҺАБАРИЛАГШАД АЛИТАЙ

О

Улаан-Үдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд энэ жэлэй хабарай тарилгада хабаадуулагдаха машина, техникээ богони болзорто, һайн шанартайгаар бэлдэхын түлөө эдэ үдэрнүүдтэ оролдосо ехэтэйгээр хүдэлжэ байна. Эндэ заһабарилагшад Роман Кошелев, Сергей Кравцов, Мокей Ковалёв, Семён Сучков, Иван Ковалёв гэгшэд даалгагдаһан хүдэлмэридөө эзэн ёһоор хандажа, үдэрэйнгөө нормые үлүүлэн дүүргэнэ. Эдэнэр энэ ерэхээ байгаа харюусалгатай хаһые һайн ойлгожо, урдаа табиһан зорилгоёо нэрэтэй солотойгоор бэелүүлхын түлөө оролдожо ябана.

М. ЩАГДУРЖАПОВ.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ХҮДЭЛМЭРИШЭН ХҮНЭЙ ШЭНЖЭ ШАНАР

Долоон жэлэй саана Барнаулай политехническэ институт дүүргээд, хилээмэнэй продуктнуудай Заудинска комбинадта хүдэлхэеэ ерээ hэм. Анхан холимол тэжээл үйлэдбэрилдэг цехтэ бригадираар томилогдооб. Энэ ажалдаа нилээд дүршэлтэй болоходомни, цехэй начальнигай орлогшоор табяа.

Сэхыень хэлэхэдэ, үйлэдбэридэ түрүүшээр ерэхэдэ бэрхэтэй hэн. Али үзүүрhээнь, юу хэжэ эхилхээ, бү мэдэ даа. Гурилай сагаан тооhон, электромоторнуудай хүнхинөөн, элдэб оньhон түхеэрэлгэнүүдэй түерээн. Хэды бэрхэшээлтэйшье hаань, хүдэлхэ хэрэгтэй.

Манай предприяти, юрынхеэр хэлэхэдэ, тээрмэ болоно ха юм даа. Үдэр, hүнигүй хүдэлжэ, хүн зондо эгээл шухала хэрэгтэй гурил үйлэдбэрилдэг гээшэбди. Энээниие ойлгоходоо гү, али ондоо шалтагаанhаа гү, анханаймни сошордол үгы болоо hэн. Хүн зоноороо танил боложо дадааб. Ото тооhон соошье хүдэлжэ hураа. Харин хүнэй дулаан сэдьхэлhээ hайхан юумэн үгы гэжэ ойлгогдоо. Манай цехэй хүдэлмэришэдэй ажалынь хүнгэн бэшэ. Бар хүсөөр хэгдэдэг ажалнай үшөөл ехэ. Хүнүүдэймнай эрдэм hургуулиньшье бага. Гэбэшье юрын эдэ хүдэлмэришэдhөө эрхим хүнүүд дэлхэй дээрэ үгы гэжэ баталха эрхэтэйб. Юуб гэхэдэ, үлүү юумэн эдээндэ хэрэгтэй бэшэ ха юм. Ажал лэ байгаа hаа, hайн. Хүнэй ажабайдалда элдэб ушар болодог гээшэ ааб даа. Сэдьхэлдээ «бэлхитэйгээршье» ажалдаа ерэхэ саг болохо. Теэд нэгэ хэды сагай үнгэрhэн хойно харахадатнай, тугаархана уруу дуруу байhан хүмнай таанхаар бэшэ болоод байдаг. Тиитэрээ ажал хүниие хубилгаха хүсэтэй ха юм. Дүршэл шадабариньшье гансата хурсадаhан, хэлэнниньшье оньhотой болоhон мэтэ. Мэнэ hаяхан бурд гэжэ дуугаржа байhан аад, мүнөө тэрэ налархай урин хандасатай боложо, шэг шарайнь баяраар толоржо байдаг. Энээнhээ үлзытэй hайхан үзэгдэл байха юм аал?! Хүдэлмэришэн хүнэй энэ шэнжэ шанарынь юунhээшье үнэтэй.

Жэшээнь, манай цехтэ хори гаран жэлэй туршада юрын хоёр ород эхэнэр — Полина Федоровна Кузьмина, Тамара Георгиевна Филиппова гэгшэд хүдэлдэг. Хоюулан—бригадирнууд. Олон жэл соо нэгэ предприятида үнэн сэхээр ажаллаhанай түлөө Тамара Георгиевна Ажалай Алдар Солын III шатын орденоор шагнагданхай. Цех доторой социалис мүрысөөндэ энэ хоёр бригада hубаряад түрүү hууринуудые ээлжэ байдаг. Жэшээнь, нёдондоной октябрь hарада Т. Г. Филипповагай бригада, мүн ноябрь соо П. Ф. Кузьминагай бригада илажа гараа. Жэлэйнгээ даабаринуудые эдэнэр болзорhоо холо урид мүн лэ дүүргээ. Хүдэлжэ эхилhэн түрүүшымни үдэрhөө энэ хоёр эхэнэр эхэ мэтэ энхэргэн зөөлэнөөр намда хандажа, аха аргаараа туhалхые оролдодог hэн. Зан абарини талаар эдэмнай тиимэшье зөөлэн нягтаар хүмүүжүүлэгдэhэн бэшэ юм. Заримдаа шэрүүнээршье дуугараад абаха. Теэд «нялуунhаа гашууниинь» үнэхөөрөөшье дээртэдэг гээшэ. Хүдэлмэришэн хүндэ нюужа нөөжэ байха юун байба гээшэб? Бүхы хүсэ шадалаа, эрмэ зоригоо эдэмнай ажалдаа зорюулдаг заншалтай ха юм.

Манай холимол тэжээлэй цехтэ бүхыдөө 30 хүн 4 бригада боложо хүдэлдэг байна. Бригадын бүридэлдэ 10 хүнэй орондо оройдоол 7 хүн ородог. Хүдэлмэришэд дуталдадаг. Теэд энэшье бүридэлөөрөө түсэбүүдээ амжалтатай дүүргэдэг гээшэбди. Урда табан жэлдэшье, байгша табан жэлэйшье түрүүшын хоёр жэлдэ тиимэ байгаа. Жэшээнь, үнгэрhэн жэлэйнгээ түсэбые бидэ бүри ноябриин 29-дэ дүүргээд, жэлэй эсэс болотор түсэбhөө гадуур 9100 тонно холимол тэжээл үйлэдбэрилөөбди. Анханаймнай түсэб 85 мянган тонно байгаа юм. Тэрээн дээрэ декабрь hарын hүүлшын арбан хоногто үшөө 8 мянган тонно нэмэлтэ түсэб үгэхэдэнь, тэрэниинеьшье 1100 тонноор үлүүлээбди.

Юунэй ашаар ниимэ дүнгүүд туйлагдааб гэбэл, цехэймнай коллектив эбтэй эетэйгээр, үгээ ойлголсожо хүдэлдэг ха юм. Бригада бүхэн 92 тонный орондо 100 тонно тэжээл халаан соо бэлэн болгодог. Ямар нэгэ хэрэг дүүргэдэг хүнэй ажалдаа гараагүйдэнь, тэрэ үдэрынь ондоо, бүри бэлэн рецептээр тэжээл гаргадаг байнабди. Техникээ hаадгүйгөөр ашаглахые оролдонобди. Эбдэрээ hаань, механическа цехhээ слесарьнүүдые дуудангүй, өөрынгөө хүсөөр заhабарилдагбди. Түсэбэй ёhоор, цехэй капитальна заhабарилгые 1 hара соо хэхэ байгаад, 11 үдэр соо тэрэнээ дүүргэжэ шадаабди. Гээлтэ хоролтонуудые зайсуулжа, үлүү гаргашагүйгөөр хүдэлхын түлөө манай бригаданууд тэмсэнэ. Бригаданууд хоорондын социалис мүрысөөн эмхидхэгдэнхэй. Дүнгүүдые согсолходоо, ажалай журам, технологиин эрилтэнүүдые дүүргэлгэ, ариг сэбэрые сахилга гэхэ мэтэнүүд хараада абтадаг. Илаhан бригада 80 түхэригэй шанда хүртэдэг. Үнгэрhэн жэлдэ кварталай дүнгөөр нэгэ дахин 600 түхэриг, удаань 300 түхэриг шанда цехнай хүртөө. П. Ф. Кузьминагай бригадада СССР-эй 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ эрхим дүнгүүдые туйлаhанай түлөө комбинадта болоhон баярай суглаанай үедэ 100 түхэригэй мүнгэн шан барюулагдаа.

Мүнөө манай эрхим хүдэлмэришэдые нэрлэхэ дурам хүрэнэ. Хэд бэ гэбэл, А. А. Мельников, А. А. Смородникова, Д. Д. Дорофеев, Л. А. Лапина, Г. П. Бабкина гэгшэд болоно. Эдэнэр манай цехэй ёhотой түшэг тулгууринь гээшэ. Эдээнгүйгөөр ямаршье амжалта манда ерэхэгүй hэн. Элдэб асуудалай гарахада, нэн түрүүн эдээнтэсэ зүбшэлдэжэ, зохихо тээшэнь шиидхээд орхихош. Хүдэлмэришэн хүнэй ухаан бодол хурса, тэдээндэ ходоодоо хандажа, hургаал абажа байхаар. Үдэр бүринь этигэл найдабариие мэдэрхэдээ, арадашни дали ургаhандал мэтэ, бүхы ажалшни бүтэсэтэй болодог.

Коммунис партимнай хүдэлмэришэн ангиин зохёохы шэнжэ шанарые, хүтэлбэрилхы үүргые онсо тэмдэглэдэг гээшэ. Хүдэлмэришэн зомнай ямаршье үйлэдбэриин найдамтай түшэг тулгууринь болоно ха юм. Манайшье цехтэ тиимэ агша. Имагтал тэдээндээ түшэглэн, ниитын үйлэдбэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ аргатайбди.

Манай хэдэг ажал харюусалгатай. Улаан-Үдын шубуунай фабрикын тэжээлэй 60—70 процентыень манай цех хангадаг байна. Шубуунай эдидэг 4 янзын холимол тэжээл гаргадаг гээшэбди. Тэрэнэй бүридэлдэ мяха-яhанай гурил, сэмээн, шэнисэ, обёос, кукуруза, мел, дрожжо, жмых, витаминтай ногооной гурил, загаhанай гурил гэхэ мэтэ зүйлнүүд ородог. Тэжээл бэлэдхэхэ технологиёо нариинаар сахихые оролдонобди.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдhээ уламжалан, өөрынгөө үйлэдбэриие hайжаруулха талаар тодорхой хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ уялгатайбди. Ажалые эмхидхэлгын түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ партимнай онсо анхарал хандуулдаг гээшэ. Байгша ондо манай цех ажалые эмхидхэлгын бригадна гуримда орохо ёhотой. Цехэймнай начальник А. Г. Гриневич тусхай командировкодо ошожо, бригадна гуримые нэбтэрүүлхэ талаар түрүү дүй дүршэлтэй танилсаад ерээ. Энэ гуримай ёhоор бригадын соведүүд эмхидхэгдэхэ, мүн бригадирай үүргэ дээшэлхэ болоно. Мүнөө үедэ бригадын гэшүүд булта адли салин хүлhэ абадаг hаа, шэнэ гуримаар бригадын соведэй заседанида хүн бүхэнэй ажалай хубита тодорхойлогдожо, энээнтэй зохилдуулан нэмэлтэ түлбэри бригадын гэшүүдэй дунда хубаарилагдадаг болохо юм. Энэ гуримые нэбтэрүүлhэнэй эсэстэ өөрынгөө ажалай түлөө хүн бүхэнэй харюусалга эрид дээшэлхэ гэжэ хүлеэнэбди.

Мүн ажалай журамые шангадхалга тухай ноябриин Пленум дээрэ тон зүбөөр онсологдоо. Энэ талаар манай цехтэ горитойхон нөөсэнүүд бии. Ажалhаа hамшаха ушарнууд хэтэрмэ олон. Иимэ байдалые ондоо хүн ерэжэ усадхаха бэшэ. Нэн түрүүн хүдэлмэришэдэй дунда ойлгуулалгын хүдэлмэри ябуулhанай ашаар тэдэнэй эдэбхи үүсхэлые бадаруулжа, бэс бэедээ эрилтэ ехэтэйгээр хандалгын оршон байдал тогтоожо, ажалай журам шангадхаха аргатай байхабди.

Д. ДУГАРОВА,
талханай продуктнуудай Заудинска комбинадай холимол тэжээл үйлэдбэрилдэг цехэй начальнигай орлогшо, цеховой парторганизациин секретарь.

МАЛ АЖ[...]
онсо шухала hам[...]

БИДЭНhЭЭ С[...] ДУЛДЫДА[...]

КПСС-эй ЦК-гай майн болон ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй эрилтэнүүдтэй, мүн КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Ю. В. Андроповой хэлэhэн заабаринуудтай зохилдуулан, байгша ондо мал ажалай ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ манай ажахын колхознигуудай бэелүүлхэ зорилгонууд айхабтар ехэ юм. Үнгэрhэн жэлдэ үнгэргэгдэhэн эдэ Пленумүүд хүдөө ажахын продуктнуудые саашадаа ехээр абадаг болохо, адууhа малай тоо толгой олошоруулха, эдэнэй ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ асуудалнуудта горитой анхарал хандуулhан байна. Мүнөө колхозоймнай бүхы хүнүүд түрэл партиингаа ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула дэбжэлтэтэйгээр хүдэлнэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоердохи жэлэй түсэбтэ даабаринуудые дүүргэхын хойноhоо малшаднай үсэд шангаар ажаллажа гараа. Мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Иигэжэ нёдондонойхидо орходоо мяхан, hүн, нооhон үлүү ехээр худалдагдаа. Тусхайлбал, бэлэдхэлэй пунктда мяха тушааха түсэб 103, hү—100, нооhо — 100 процент болоо.

Энэ үрэ дүн бидэндэ миин хүрэжэ ерээгүй. Нэн түрүүн бүхы колхознигуудай үдэр, hүнигүй оролдожо ажаллаhанай ашаар болоо гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Хэнэйшье мэдэhээр урзанда жэлдэ манай иишэ одоол ёhотойл ган гасуурай болоhоншье hаа, хүн бүхэн даалгагдаhан ажалдаа эзэн ёhоор хандажа, бэрхэшээлнүүдээ дабажа гараа.

Иигэжэ СССР-эй Эдеэ хоолой программа бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ мал ажал эрхилжэ ябаhан хүнүүд сэхэ харюусалгатай бшуу. Тиимэhээ малшад урдаа байhан тон ехэ харюусалгые гүйсэд ойлгон, ажалаа улам hайжаруулха, эрхим шанартай продуктнуудые элбэгээр үйлэдбэрилхэ гэжэ оролдоно.

Совет хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр гүйсэд хангахын тула мяха, hү болон бусад мал ажалай продуктнууд ехээр абтаха ушартай. Тэрэниие бэелүүлхын түлөө ажахы бүхэн адууhа малайнгаа үүлтэр hайжаруулха, тэдэнэйнгээ ашаг шэмыень нэмэхэ болоно.

Гэхэтэй хамта энэ хэрэг эрхилэлгэдэ элүүр hүрэг мал, ветеринарна талаар ажана ажахы байха, малай үбшэлэлгые, гарзалалгые усадхахын түлөө колхозой ветеринарна мэргэжэлтэд өөhэдынгөө үүргэнүүдые hайнзар дүүргэхэ зэргэтэй. Мүнөө манай ажахын ветеринарна албан гурбан фельдшер, хоёр санитар, колхозhоо участогые даагша, гурбан ветеринарна хүдэлмэрилэгшэдhөө бүридэнэ. Бүхы хүдэлмэрилэгшэд отделени, бригада, фермэ бүхэндэ даалгагданхай. Малшад, ветеринарна мэргэжэлтэд бэе бэеэ hайн ойлголсодог юм. Эдэ хүнүүдhээ ниитын малай үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэрэлгэ, мал ажалай продукци үйлэдбэрилгэ сэхэ дулдыдаха бшуу. Тиимэhээ бидэ hэргылэмжын болон элдэбын эпизоотическа гэхэ гү, али хамшагай үбшэнhөө hэргылхэ хүдэлмэринүүдые түсэбэй ёhоор хараалагдаhан саг соогоо ябуулнабди.

Эртэ намар байхада, отделени бүхэнhөө муу, үлбэр үбшэн хурьгадаа суглуулжа, отара болгон амяарлаа hэмди. Эдэ малаа дүршэлтэй хонишодто даалгаад, тэдээндээ нэмэлтэ тэжээл, үбhэ, витаминтай ногооной гурил, шанагдаhан обёос үгэжэ эхилээбди. Иимэ отарын хонидые эмшэлжэ, харууhалжа байха ветеринарна хүдэлмэрилэгшэдые томилонхойбди.

Гэхэтэй хамта бүхы отара бүхэнэй мал шалгагдажа, үбшэн, үлбэр, гэмтэhэн хонид илгаг[...]

даад, мяханай [...] шаагдаа hэн.

Жэл бүхэндэ [...] дэ залуу хонид[...] уулгагдадаг бо[...] дэ hүнэй ферм[...] бан автомашина[...] муу малдаа үү[...] арга өөрынгөө [...] лээд харюулна. [...] мал түргэн за[...] мошье болодог [...] хэмэл hү хэхэд[...] гоо элдэбын [...] зүйлнүүдые, заг[...] мэлсэнэбди. Мү[...] тоогой хүдэлмэр[...] та минеральна [...] дүүдые хэжэ [...] гэрэгшэ жэлэй [...] hаа талха таря[...] жээлэй сэрэ нэу[...] ди. Тиихэдээ то[...] гурбан грамм [...] Тэрэниие юундэ[...] ди гэхэдэ, хони [...] ургалгада, мүн [...] шэнhөө хамгаал[...] лөө үзүүлнэ.

Нёдондо нам[...] үбэлжөөндэ ор[...] бүхы малдаа п[...] тарилгануудые [...] сибирскэ язваh[...] hөө hэргылхэ х[...] лаабди. hү hа[...] нүүд болон түг[...] дээрэ хүдэлдэг [...] хүдэлмэрилэгшэ[...] ехэ. Эдэнэй ду[...] ажалай ветеран[...] кентьевна Корн[...] нүүд Светлана [...] нова, Ханда-Сүр[...] гэгшэд ажалда[...] арга хэрэглэжэ[...] элүүр байхын т[...] ябадаг нүхэд ю[...]

Колхозой гур[...] бүхэндэ үнеэ[...] туралай байха [...] сэд хүрэхөөр [...] Үнгэрэгшэ жэл[...] деленидэ туга[...] дүрбэн бокстой[...] тугаллаха байр[...] даа hэн. Мүнө[...] дулаан, сэбэр, [...] дэ дезинфекци[...] гэ тодхогдонхо[...] бэшэ отделени[...] байрануудые [...] хээр хараалнаб[...]

Урда жэлнүү[...] тэ бодо мала[...] гаратар байра[...] гүй байгаабди. [...] малнай турадаг[...] бын үбшэндэ [...] гаа. Харин үнг[...] эртэ нажарh[...] малай байра [...] хеэрхэ, октябр[...] буруунуудаа [...] оруулжа, үбэл[...] бяабди. Залуу [...] даа бүрдүүг [...] хэйбди. Иимэ [...] даа мүнөө ма[...] хоёр дахин [...] эндэ дүршэлт[...] наида Васильев[...] на Герасимов[...] ма- Сурун Са[...] нова, Цырен-Д[...] ва гэгшэдэй [...] ехэ. Тэдэнэр [...] лайнгаа шэгн[...] 700—800 грамм [...] нэйнгээ түлөө [...] сөөндэ илажа [...]

Малай үбэ[...] малшадай мэр[...] лүүлхэ талаар [...] hуралсал үргэ[...] байнабди. Тэр[...] ной үдэр бүри [...] ниин контор[...] ди. Эндэ ган[...] дог бэшэ, мүн [...] рын дүн сог[...] дэндэ мэдээс[...]

Иигээд байха [...] хын малшад, [...] гэжэлтэд урд[...] рилгоёо нэрэ[...] бэелүүлхэ хэм[...] жа байна. Эдэ [...] гачсал бидэн[...] даха ха юм.

Зэдын районой [...] рэмжэтэ колхо[...]

Улаан-Үдын С. М. Кировэй нэрэмжэтэ заводто табан жэлэй саада тээ О. П. Мартынюк (зураг дээрэ) ажаллахаар ерээ hэн. Тэрэ түмэр дээгүүр шаажан гүйлгэжэ хэгдэhэн амhартануудые уран гоёор шэмэглэхэ мэргэжэлтэй юм.

Калининград городhоо ерэhэн Ольга Павловна манай городто нютагжажа, ажалдаа хамта хүдэлдэг нүхэдтөө дадажа, мүнөө заводойнгоо ажалай түрүүшүүлэй зэргэдэ жагсанхай. Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй даабаринуудые болзорhоонь урид дүүргэhэн Ольга Павловна мүнөө энэ жэлэй май hарын тоосоогоор хүдэлнэ. Табан жэлые дүрбэн жэл соо дүүргэхэ гэhэн үүсхэлые тэрэ халуунаар дэмжээд, эршэ зоригтойгоор мүнөө ажаллана.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

Зураглал

ДАБХАР ШАЛГАЛТА

Хара үглөөнhөө хойшо харалган hалхин үлеэжэ Загаhатын талаар забhар зайгүй бордоhолбо. Тээ тэндэ харагдажа байгаа тосхоной зурууд гэрнүүд үдхэн сагаан хүшэгын саана хирэ-хирэ үгы болошоно. Валерий хатарша хээрынгээ амые саб байса шангаа татанхай яаралгүй гэшхүүлхэ зуураа, харгыгаа алдахагүй гэжэ оролдоно. Мартын эхеэр «маараhан» талын иимэ шуурга hалхиие тадшье баhажа болохогүй гэжэ тэрэ hайн ойлгонхой. Хойшолуулашагүй хэрэгэй гарахада яахабши? Үни бутарма дулаан гэр соо унтажа, дулаан хүнжэлдөө умбажа хэбтэхэгүй ха юмши... Тээ тугаар мориёо эмээллэжэ байхыень харажархиhан эхэнь гансата hанаа үнөөн боложо:

— Иимэ бордоhон соогуур хайшаа ошохо гээбши? Баhал үнөөхи клубтаа хатарха, дэбхэрхээ зорибо гүш?—гэжэ асуугаа бэлэй.

— Үгы ааб даа, эжы. Суглаанда намайе дуудажа байна,—гэжэ Валерий харюусаад, уршалаатаhан дүхыень энхэрэн эльбэжэ:

— Партиина суглаан болохонь. Үглөөгүүр энээ руумнай ябаhан зоотехник дуулгаа — гэжэ нэмээ hэн.

Валентина Комиссаровна дэмжэжэ байhанаа элирхэйлэн, толгойгоо дохибо. Хүбүүмни hаяар партида орохо гэжэ тэрэ мэдэжэ байгаа бшуу.

Валериин эмээлдээ лаб hууhан хойно, hүүлэй үедэ халуурдагшье, ханьадагшье, тэрэнhээ уламжалан гансата ямаршьеб бүтгэгэр түхэлтэй, зүдэрүү шарайтай болоhон эхэнь хүбэнтэй хуушан хүүртиг дала мүртөө хэдэрэнхэй гэшхүүр дээрээ гаража үдэшэбэ. Тиихэдээшье үгэ хүүр хэлээгүй. Зүгөөр hүлэмхи нюдэдынь гэрэл ороhондол боложо, хүбүүн тээшээ омогорхолтойгоор хараад, хуурай уралаа жэмылгэн зуугаад зогсоо hэн. Юун гэгшэ ааб? Үреэл үгэ хэлэгшэ аа гү гэжэ хүлеэhэнииинь — үгы даа. Юрэдөө, hүүлэй үедэ эхэнь юундэшьеб дуугай ябадаг болошонхой. Урдынь хүгтэй зугаатай, хүхюун занhаа юуншье үлөөгүй мэтэ... Хүбүүнэйнгээ мориёо нэгэ шабхадаад, хэрэлсыhээ холодожо, эшхэрэн эбхэрэн байгаа сагаан манан бордоhо руу хатаруулан орошоходо, уралнуудаа заалажа:

— Баяртай, hайн ябаарай, — гэжэ аман соогоо шэбэнээ hэн. Зүгөөр тэдэ үгэнүүдынь Валерий дуулаагүй.

Совхоз[о]йгоо түб hууринн хүрэтэрнь, хүбүүнэй нюдэнhөө үлэбэр болоhон эхынь шэг шарай огто hалабагүй.

Партида шэнэ хүнүүдые абаха тухай асуудал заншалта ёhоороо эхин түрүүн харагдажа үзэгдөө hааб даа. Анха түрүүшынхеэ юрэл Валерий бэшэ, харин Валерий Александрович гэжэ совхозой парткомой секретарь Агу Агбанович Аюржанаевта хүндэлүүлэн нэрлүүлhэн хүбүүн сэдьхэлээ багаха хүдэлгэн, клубай сендэр өөдэ гараба. Тиигээд зал соо суглараhан хүнүүдые агшан зуура шэрбэн харахадаа, бултыень танииба. Ажал хэрэгээрээ али үдэр бүри золгожо, амар мэндээ мэдэлсэжэ ябадаг нүхэдынь бшуу. Хэды тиигэбэшье hаа, хонжон байдалhаа, өөр тээшэнь шэглүүлэгдэhэн олон хүнэй хёрхо харасануудhаа, юрэ бусын ямаршьеб баяр ёhололой шэнжэтэй байдалhаа уламжалан, Валериин сэдьхэл бүри хөөрэжэ эхилбэ хэбэртэй. Парткомой секретариин Валериин мэдүүлгэ уншаад, наhанайнгаа намтар хөөрэ гэжэ дурадхахадань, хүбүүн амяа саглаhандал боложо, гансашье үгэ дуугаржа шадахаяа болёод байба. Яахадаа тиигэбэ гээшэб? Юун болооб? Энээнhээ урда тээ Валерий Мороев— совхозой уран hайханай самодеятельностиин эдэбхитэн — Загаhатын мохитодоггүй хонгёо хоолойтоной нэгэн, хатаршье гүйсэдхэхэдөө хабатай hэмнай. Энэл Соёлой ордонгой зүгын үүртэл хүүежэ байхада, Валерий сендэр дээрэ гаража, ерээд, жэнхэни буряад аялгатай дуу хангюурдагша бэшэгшэ hаал?! Тиимэл хадань түрэhэн ганса эхэнь «хатарха, дэбхэрхээ зорибо гүш» гэжэ тугаар асуугаа бшуу.

Нэгэ хэды саг соо шиидэжэ ядажа, хүлэрhэн альгануудаа hэмээхэнээр үмдэнэйнгөө түрипдэ аршажа байhанаа, зориг ороhондол боложо:

— Эндэ, Загаhатада, түрөөб... Чисааныи дунда hургуулида hураа... Удаань Совет Армиин зэргэдэ алба хээб. Мүнөө эхэгээ хамта хони харанаб, — гэжэ холбоогүйшэгөөршье hаа, яhала ойлгосотойгоор дуугарба.

Дахин хон жэй байдал тогтобо. Эгээл энэ үедэ тоншье hаа танил хоолойгоор хэншьеб зал соохоо:

— Иигээд лэ дүүрээ юм гү? — гэбэ.

Хэнэйшье иигэжэ асууhые уруугаа хараад зогсоhон Валерий танибагүй. Зүгөөр гансата hэр-мэр боложо, нэгэ дахин папаа алдаад:

— Дүүрээл даа, —гэбэ.

Тиигээдшье асуудалнууд адхаржал мэдэбэ.

— Бүхы наhаараа хонишон мэргэжэлтэй болохо гээ хүн гүш, али хоёр-нэгэ жэл хонидо ябаhан болоод, хаяха гүш? — гэжэ ажалай ветеран Базар Цыдыпович Доржиев hураба.

— Хонишон би ходоодоо байхаб, — гэhэн харюу дуулдаба.

Валерий Мороевые КПСС-эй гэшүүндэ кандидат болгожо абахын түлөө Загаhатын совхозой коммунистнууд үнгэрhэн хабар нэгэн hаналтайгаар дуугаа үгөө hэн. Хүбүүнэй ажабайдалдахи энэ баярта ушараар халуун гарыень хам адхажа амаршалха зуураа, А. А. Аюржанаев иигэжэ нэмэбэ:

— Кандидадай болзор дабажа гараха гээшэмнай шанга шалгалта юм. Хэрбээ энэ жэлдэ эхэтээ суг хамта харадаг хонидойнгоо зуун толгой бүриhөө зуун хурьга абажа түлжүүлээ hаатнай, бидэ шамайе урдишалан коммунист болоо гэжэ тоолохобди. Энээниие бү мартаарай!

Коммунист болоо гэжэ тоолохобди... Үгы даа, эдэ үгэнүүдые Валерий хэзээдэшье мартахагүй, мартаашьегүй.

...hаяхана бидэ Загаhатаhаа холо бэшэхэнэ, хуудам сагаан талын тэг дунда оршодог Баруун-Хороидохи мүнөө ахалагша хонишон болоhон Валерий Мороевой отара хүрөөбди. Декабриин жабар нюур, хасар жэм-жэм түүлэнэ. Тэрэ залуу хүбүүндэ дурасхаалта болоhон мартын hалхи шуургата үдэрэйхиhөө дутуугүйгөөр хуйлааhалан бордоhолно.

— Үнгэрhэн жэлдэ би эхэтээ хамта хүдэлхэдөө, зуун толгой хониhоо 92 хурьга абажа, бүрин бүтэн түлжүүлээ hэм. Бүри урда жэлынь — зуунhаа зуеешье абаhан байхабди. Толгой бүриhөөнь дүрбэ шахуу килограмм нооhо хаишалпан гээшэбди, — гэжэ Валерий Александрович наралгүйгөөр хөөрэнэ.

— Мүнөөшье жэлдэ үндэр уялга абанхайбди. Тиин бүхы 517 эхэ хониноо мүн лэ эды шэнээн хурьга абажа түлжүүлхэ зорилго урдаа табяад хүдэлжэ байнабди. Тэрэнээ бэелүүлхэл хүсэлтэйбди. Хүнгэн бэшэ байха даа... — гээд, залуу хонишон папаа алдана.

Тиигээд нэгэ хирэ дуугай зогсобо. Бидэ Валериин сэдьхэлэй долгито байдал hайн ойлгожо байбабди. Юуб гэхэдэ, эгээл энэ үедэ хүбүүн сагhаа урид, үнгэрhэн зундаа наhа бараhан хайрата эхээ hанана ёhотой. Эхэнь байгаа hаа, юун гээшэб! Ажал хэрэгыншье тад ондоогоор ябаха бэлэй. Сэхынь хэлэхэдэ, эхэнь энхэрэл ехэтэй хани нүхэр байхаhаа гадна, ухаатай hүбэлгэн, тэсэмгэй тэнюун hурган хүмүүжүүлэгшэ мүн бэлэйл. Эхэнь лэ хонишоной хүнгэн бэшэ ажалда хүбүүдээ дурлуулжа, hургажа, шэлжүүлжэ шадаа бшуу. Нэгэ үгөөр тобшолходо, эхынгээ отарын хонидые дүү хүбүүн Вячеславтаяа хамта халан дааhан Валерий Мороевто арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй түл абалга ёhотойл шанга шалгалтань, хоёр дабхар удхатай шалгалтань болохонь гээшэл.

А. ЖАЛСАНОВ,
манай корр.
Хэжэнгын район.

АЖАЛАЙ БААТАРШАЛГЫН ЗАМ

БРИГАДА УЯЛГА АБАНА

«БАМстроймеханизация» трестын бригадануудай коллективүүд 1983 оной социалис уялгануудые баталан абана.

Коммунист А. Блоцкиин хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригада түсэбүүд тухайгаа нүхэдтөө хөөрэжэ үгөө. Оньhон түхеэрэлгэнүүдые hаадгүй hайнаар хүдэлгэжэ, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлжэ, түмэр замай даланда хайр шулуу адхаха талаар нэгэ hарын хэмжээнэй хүдэлмэри даабариhаа үлүүлэн дүүргэхые бригадын гэшүүд хараална.

— Бригада хэлэhэн үгэдөө хүрэхэ, — гэжэ трестын парткомой секретарь Л. Морозов найдана. — Юуб гэбэл, тус бригадада партийна бүлэг эдэбхитэйгээр хүдэлдэг юм. Тэрэнэй үүсхэлээр БАМ-ай түбэй участогта эгээн түрүүшүүлэй тоодо коллектив бригадна подрядай аргаар хүдэлжэ эхилhэн юм. Бригадын гэшүүдэй тоогой горитойгоор үсөөрөөшье hаань, залуушуул ойн баярай жэлэй даабаринуудые болзорhоонь урид дүүргээ hэн.

Тындэ,
БАМ-ай Түбэй участок.

hУРГАН ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЭДТЭЙ ЗЭРГЭШЭН АЖАЛЛАНА

Скалистый гэжэ разъездын урда тээхи түмэр замай хүүргые хабсаргажа дүүргээд, БАМ-ай Түбэй участогай барилгашад үшөө нэгэ участогые рельс табихаар бэлэн болгобо. Бригадир М. Киригэй толгойлдог коллектив хүүргэ барилгын бүхы хүдэлмэриие hайнаар дүүргээ юм. Олонхи хүдэлмэришэдтэ тус хүүргэ барилга түрүүшын шанга туршалга болоhон байна. Юуб гэбэл, тэдэнэй олониинь 20-шье хүрөөдүй ха юм.

— Залуушуулда хүнгэлэлтэ хэгдэхэ ёhогүй,— гээд залуушуулай коллективые толгойлогшоор табихадань, бригадир-ветеран хүтэлбэрилэгшэдтэ мэдүүлээ hэн.— Өөрынгөө шадаха мэдэхэ юумэндэ залуушуулые hургахаб.

Тиигэжэ тэрэ түрүүшын үдэрнүүдhээ хойшо залуушуулай hурган хүмүүжүүлэгшэ болоо hэн. Тэрэ залуушуулые олон юумэндэ hургаа, элдэб хүдэлмэри хэхэдээ сагаа яажа гамтайгаар хэрэглэхэб гэжэ заадаг байгаа.

Мүнөө залуушуулай коллективтэ гээгдэгшэд үгы.

Февральск,
Амарай область.

ТАЙГАДАХИ hУУРИН ТОСХОН

Эрхүүгэй областиин карта дээрэ шэнэ hуурин тосхонууд бии болобо. Лена-Кунермэ гэжэ участок дээрэхи нэрэгүй байhан разъезднүүдтэ Ухагна, Умбелла, Каланкачан гэhэн нэрэнүүд үгтөө.

Бүрил hаяхан барилгашадай саг зуурын гэрнүүдэй байhан газарта түмэр замшад ба модо бэлэдхэгшэд ажаhуужа, ажаллана. Илангаяа Умбелла тосхондо барилга түргэнөөр ябуулагдана. Тайгын дунда хоёр байратай коттеджэнүүдэй үйлсэнүүд бии болоо, хүүгэдэй саадай барилга дүүрэнтэжэ байна.

hуурин тосхонтой зэргэлээд хоёр леспромхозой промышленна бааза баригдана. «ЛенаБАМстрой» трестын коллектив тус баазые түмэр замтай холбохо hалаа зам барина. Ерэхэ жэлдэ эндэhээ модо ашаhан вагонууд Казахстан руу ябуулагдажа эхилхэ юм.

Умбелла,
Эрхүүгэй область.

(ТАСС).

«КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ гол анхарал хандуулагдаха ёhотой...»
(КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй тогтоолhоо).

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ АГРОКОМПЛЕ[...]

Хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангалтые hайжаруулха зорилго табиhан партиин аграрна политика КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум дээрэ саашадаа хүгжөөгдөө, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин материалнуудта бодотоор харуулагдаа гээшэ.

Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэтэй холбоотой хэмжээнүүд манай түсэбүүд дотор гол hуури эзэлнэ гээд партиин ЦК-гай Пленум дээрэ тэмдэглэгдээ hэн. Тиин энэнь ороной Экономическа болон социальна хүгжэлтын 1983 оной программаар үнэншэмөөр батадхагдаба. Гол зорилгонуудые шиидхэлгэдэ ехэ мүнгэ зөөри ба хүсэн элсүүлэгдэнэ. Нэгэ бүхэли hалбари шэнгээр агропромышленна комплекс түрүүшынхеэ түсэблэгдэбэ.

Хоорондоо холбоотой тэрэнэй бүхы hалбаринуудые хүгжөөлгэдэ шэнэ жэлдэ 126,9 миллиард түхэриг мүнгэн зорюулагдаха байна. Тиихэдээ 47 миллиард мүнгэн капитальна барилгада гаргашалагдаха ёhотой. Газар hайжаруулгада, тэрэниие бодомжотой зүбөөр хэрэглэлгэдэ, үрэжэлыень дээшэлүүлгэдэ энэ мүнгэнэй түрүүшын ээлжээндэ зорюулагдаха байhаниинь hайшаалтай.

Жэшээнь, гүрэнэй капитальна hомололгонуудай мүнгөөр 677 мянга шахуу гектар газар уhалха, 714 мянганhаа дээшэ гектар газар хатааха, 4 миллион гектарай бэлшээри уhатай болгохо гэжэ хараалагдана. 10 миллиард шахуу түхэриг газар hайжаруулгада зорюулагдаха, 22,8 миллион тонно минеральна үтэгжүүлгэ газарай үрэжэлые hайжаруулгада горитой нэмэри болохо.

Нютагай органическа үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилгэдэ хаа хаанагүй анхаралаа ехээр табидаг болоо. 1983 ондо хүдөө ажахыда хэрэглэгдэхэ торф үйлэдбэрилгые 27 миллион тоннодо хүргэхэ зорилго РСФСР-эй Минтоппромой урда табигданхай. Энэнь табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаhанhаа 2,2 миллионоор ехэ болоно.

hүүлэй табан жэлдэ агропромышленна комплексын (АПК) материально-техническэ бааза горитой hайжараа, шэнэдхэгдээ гээд бидэ мэдэнэбди. Эдеэ хоолой программада табигдаhан ехэ хэмжээнэй зорилгонуудые шиидхэхэ арга олгоно. Арадай ажахын энэ шухала hалбарида экономическа болон эрдэм, техникын хүсэ шадалые саашадань үргэдхэхөөр түсэблэгдэнэ.

Тобшолон хэлэбэл, 1983 ондо хүдөө ажахын машинануудые бүтээлгэ 8,4 процентээр ехэ болохо юм. Ашаанай элдэб машина, трактор, мал ажалда хэрэглэгдэхэ бүри hайжаруулагдаhан машина, бусад техникэ колхоз, совхозуудта олоор эльгээхэ юм. Хүдөө ажахы запас частьнуудаар hураггүй hайнаар хангагдадаг болохо.

Мал ажалые хурдан түргэнөөр хүгжөөлгэдэ онсо удха шанар олгогдоно. Энэмнай түсэбтэ табан жэлэй габшагай участок болоно. Эндэhээл уламжалан hалбариин үндэhэ hуури болохо тэжээлэй бааза булюу түргэнөөр хүгжөөгдэхэ, бэхижүүлэгдэхэ юм. 1983 ондо тэжээл үйлэдбэрилгын ба тэжээл бэлэдхэлгын объектнүүдые барилгада зорюулагдаха капитальна hомололгын хэмжээн 15 процентээр ургаха ёhотой.

Эдеэ хоолой программа бэелүүлгэ гансахан жэлэй хэрэг бэшэ. Гэбэшье КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленум дээрэ тэмдэглэгдэhэнэй ёhоор, тэрэниие бэелүүлгые унжагайруулжа болохогүй. Энэ зорилгые шиидхэлгэдэ зорюулагдаhан айхабтар ехэ мүнгэ зөөриhөө мүнөөнhөө эхилжэ ашаг олзо абаха жэшээтэйгээр агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэд ажаллаха ёhотой.

Гэбэшье дүүрэн хүсөөрөө хүдэлдэггүй колхоз, совхозууд үшөөл бии байна. Олохон ажахынууд алдаhанаа хүсэлдүүлхэ зэргэтэй. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин эршые шангадхаха, газар, техникэ, ажалай болон материальна нөөсэнүүдые бодомжотой зүбөөр хэрэглэhэнэй үндэhөөр тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ зорилгонууд 1983 оной түсэбөөр хараалагданхай.

1982 онтой жэшэхэдэ, хүдөө ажахын бүхы продукци 13 миллиард түхэригөөр (гэхэ гү, али 10.5 процент) ургаха ба 137,3 миллиард түхэриг болохо ёhотой. 1983 ондо таряан ажалай продукци үйлэдбэрилгын ба худалдан абалгын хэмжээн түсэбтэ табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаhан хэмжээн соо үлэхэ. Харин мал ажалай продукци үйлэдбэрилгын ба худалдан абалгын хэмжээн урда хараалагдаhан даабаринуудhаа нэгэ бага доогуур байха. Мүнөө жэлдэ ороохо тарянай зүйлнүүдэй багаар суглуулагдаhан дээрэhээ иимэ байна.

Ороной эдеэ хоолой нөөсэнүүдые нэмээхын тула предприятинууд болон эмхи зургаануудай хамhабариин хүдөө ажахынуудай, тэрэшэлэн хүн зоной хубиин ажахынуудай арга боломжонуудые хүсэдөөр хэрэглэхэ ушартай.

1983 оной түсэбүүд дотор продукци буйлуулан болбосоруулха, хадагалха хэмжээнүүдтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, полиhоо эхилээд, прилавок хүрэтэрхи зам экономикын хиналтада абтана. Үнгэрхэдөө мүнөө жэлдэшье ажахын зарим хүтэлбэрилэгшэдэй гэмээр үргүүлагдаhан ургасын зарим [...] сорhон байна бш[...] найдамтайгаар [...] хай анхарал [...] бигдана.

Ерэхэ жэлэй [...] тор хүдөөдэхи [...] ажаhуудалай [...] hайжаруулгада, [...] hуудал байдал [...] болбосоролые [...] ехэ анхарал [...] Тобшолон хэлэб[...] предприятинуудай [...] рилэгшэдэй салин [...] болохо, таhалгар[...] жай түлөө нэмэл[...] коэффициент са[...] дэ нэмээгдэхээр [...] хай.

Ороной агроп[...] комплекс тухай, [...] дэлмэрилэгшэд [...] правительствын [...] улам ехэ анхар[...] годо харюу болг[...] бигдаhан зор[...] Эдеэ хоолой [...] амжалтатайгаар [...] түлөө социал[...] сөөн хаа хаана[...]

Д. С[...]
ТАСС-ай ш[...]

ҮҮСХЭЛ ГАРГАҺАН ҮДЫН НЮТАГУУДТА

ОЁЛОЙ БОЛОН АЖАҺУУДАЛАЙ ТАЛААР ХҮН ЗОНОЙ ЭРИЛТЫЕ ГҮЙСЭД ХАНГАХЫН ТУЛА ХОРИИН РАЙОНОЙ ИНСК ҺУУРИНАЙ СОЁЛШОДОЙ, БАГШАНАРАЙ, ЭЛҮҮРЫЕ ХАМГААЛАГШАДАЙ, «ЗНАНИЕ» БҮЛГЭМЭЙ ЭХИН КИИН ГЭШҮҮДЭЙ 1982 ОНОЙ НОЯБРЬ СОО ГАРГАҺАН ҮҮСХЭЛЫЕ КПСС-эй ОБКОМОЙ БЮРО, БУРЯАДАЙ АССР-эй ИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ ҺАЙШААГААД, ТЭРЭНЬ РЕСПУБЛИКА ДОТОРНАЙ ХАА ХААНАГҮЙ ДЭМЖЭГДЭЭ. ТУС ҮҮС-ЭЙ УДХА ЯМАР БЭ ГЭХЭДЭ, 1982—1983 ОНУУДАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЫН ХАҺАДА МАЛШАДЫЕ КОМПЛЕКСНООР ЭР-ҺАЙНААР ХАНГАЖА, СССР-эй БОЛОН БУРЯАДАЙ АССР-эй 60 ЖЭЛЭЙ ОЙН БАЯРТА ҮДЭРНҮҮДЫЕ НЭРЭТЭЙ ЭТЭЙГӨӨР УГТАХА ЗОРИЛГО ХАРААЛҺАН БАЙГАА. ҮДЫН СОМОНОЙ СОВЕДЭЙ ХАРЬЯАТА ГАЗАР ДЭЭРЭ АГДАҺАН ҮҮСХЭЛЭЙ ХЭР ЗЭРГЭЭР БЭЕЛҮҮЛЭГДЭЖЭ БАЙҺАН ТУХАЙ-ЭНЭ ХУУДАҺАНДА ХЭЛЭГДЭНЭ.

ҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДТА ХАЛУУН АНХАРАЛ

СОЮЗАЙ байгуулагдаһаар алдар-
60 жэлэй ойн баярые ажалай эр-
элзэгүүдтэйгээр манай сомоной Со-
харьяата совхоз угтаба. Һү, мяха гү-
худалдалгаар хоёр жэлэй түсэб бол-
о урид дүүргэгдээ. Үнгэрэгшэ жэлдэ
ургаса хуряаһан манай Үдын совхо-
оллектив олониитын баяр баясхалан-
ртэбэ.

а районой ажахынуудай дунда дэл-
социалис мүрысөөндэ хабаадалсан,
ахи кварталай дүнгүүдээр нэгэдэхи
ээлжэ, КПСС-эй райкомой болон
депутадуудай районно Соведэй
комой дамжуулгын Улаан тугта сов-
үртэһэн байна. Харин Совет Социа-
еспубликануудай Союзай байгуулаг-
60 жэлэй ойн баярта зорюулагда-
оциалис мүрысөөндэ хабаадалсан,
совхозой коллектив шалгаржа,
эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүү-
оведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй
дамжуулгын Улаан тугта хүртэн,
эй ВДНХ-гай Бүхэсоюзна Хүндэлэ-
мбарта бэшэгдэбэ. Эдэ бүгэдэ бү-
айнаар ажаллажа, эрхим шанартай
кци бүтээн гаргахыень совхозой хү-
ришэдые уялгана. Урдаа табигда-
зорилгонуудаа дүүргэхэ хэрэгтэнь
й, худалдаа наймаанай, элүүрые
лгын, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хан-
хүдэлмэрилэгшэд, нютагай һургуу-
дай багшанар, «Знание» бүлгэмэй гэ-
эдэбхитэйгээр хабаадалсан, хубитаяа
ха зэргэтэй.

н сомоной Соведэй харьяата га-
дээрэ дунда ба найман жэлэй, мүн
классуудай һургуулинууд, больница,
шерскэ 2 пункт, ажаһуудалай хэ-
жэ хангалгын филиал болон худал-
аймаанай эмхинүүдэй коллективүүд
дог.

лой гуламтануудай хүдэлмэриие гү-
үулан, нэгэ хараа түсэбөөр эмхид-
буулха гэээшэ малшадые комплексно
хангалгада һайн нүлөө үзүүлнэ.
й байшангууд болон хүдеогэй клу-
эргэдэхи агитбригадануудай концерт-
ограмманууд парткомой болон со-
Соведэй гүйсэдкомой хамтын за-
инууд дээрэ зүбшэгдэн хэлсэгдээд
гдадаг байна.

лой зургаануудай уран һайханай
ктивэй хүдэлмэридэ хамта дээрээ
аран хүн хабаадалсана. Эгээл эдэб-
шүүлынь гэбэл, нютагай юрэнхы эр-
болон хүгжэмэй һургуулинуудай
нар, ахалагша классуудай һурагшад,
зой комсомол-залуушуул болоно.

һээ жэлдэ соёлой байшангуудай,
й болон улаан булангуудай байранууд
ар тухеэрэгдэн, болбосон тухэлтэй
гдоно. Иланггая һүүлэй үедэ мүнөө
эрилтэдэ хүрэмөөр шэмэглэгдэн го-
хо зуураа элдэб зүйлэй хүгжэмэй ин-
ентнүүдээр хангагдаа.

адаа хоёр удаа четверг бүхэндэ
эигаданууднай түрэл совхозойнгоо
одто, малшадта ошожо лекци, хөө-
өнүүдые үнгэргэдэг, концертнүүдые
дэг.

н-Голой отделениин Хан-Жаргалан гэ-
зарта ахалагша хонишон Нима База-
Бадмаевай үбэлэйнь байра оршоно.
ээ холо бэшэхэнэ Шойсорон Гунты-
Мүнхэ Даржаев, Ким Доржиев гэг-
шэдэй отаранууд, үхэршэд Дагба Дымбрыловэй, Ханда Гадьяновагай болон бусадай гүүртэнүүд байрлана. Һаяхан тэндэхи малшадые комплексно аргаар хангахаяа тусхай бригада хүрэжэ ерэбэ. Тэрэнэй бүридэлдэ участково больницын врач Елизавета Рабдановна Цыбикова, фельдшер Елизавета Санжиевна Гончикова, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комбинадай филиалай хүдэлмэрилэгшэ Гарма-Ханда Цыденова, библиотекарь Розалия Васильевна Базарова, киномеханик Капитолина Савченко гэгшэд ороһон байха юм. Эдэ нүхэднай санитарна бюллетеньнүүдые гаргажа, малшадай дунда тарааба. Гүүртэ, отара дээрэхи аптечкэнүүдтэнь эм дом асаржа үгөө. «Дайшалхы хуудаһанууд» гаргагдаһан, уран һайханай кино харуулагдаһан, нүүдэл библиотекын шэнэ номууд хубаагдаһан байна.

Үбэлэй һаранuудай туршада хамта дээрээ 50 гаран малшадай булангууд эмхидхэгдэхээр, 360 гаран «дайшалхы хуудаһанууд», «сахилгаанууд» гаргагдахаар хараалагдана. «Знание» бүлгэмэй эхин организациин гэшүүдэй хүсөөр 207 лекци, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэхэ, мүн тэды шахуу концертнүүд харуулагдаха юм. Совхозой ахамад мэргэжэлтэд В. К. Халматов, Н. Н. Халматов, багшанар Л. М. Муруева, Г. Ч. Жалсанова, соёлой хүдэлмэрилэгшэ Б. Д. Цыдыпов болон бусад нүхэд лекционно хүдэлмэридэ ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Гэхэтэй хамта агитбригада болон уран һайханай бүлгэмэй гэшүүд концертынгээ программые һара бүри шахуу шэнэдхэн хубилгана. Шэнэ дуу, шүлэгүүдые, зүжэгүүдые болон сценкэнүүдые программадаа оруулна.

Һүүлэй үедэ нютагай радио дамжуулгын удхань һайжараа. Совхозой дирекциин, парткомой гэшүүд, зооветеринарна мэргэжэлтэд тэрэнэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана, малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй ябаса болон тэрэнэй дүнгүүд тухай олондо тараан дамжуулна, туһатай зүбшэл заабари дуулгана.

Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд автолавкын маршрудай графигай ёһоор малшадые саг үргэлжэ тон хэрэгтэй эд бараагаар дутамаггүйгөөр хангана. Эдэ хүдэлмэридэ автолавкын жолоошон Геннадий Михайлович Полухин үнэн сэхээр хандажа, малшадай дунда хүндэтэй болонхой. Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комбинадай Үдын филиалай хүдэлмэрилэгшэд малшадай захилнуудые түргэн сагай туршада дүүргэн, хэлсэгдэһэн болзортонь бүтээгээд асаржа үгэнэ.

Мүнөө сагай эрилтын ёһоор харьяата совхозойнгоо малшадые ажаһуудалай болон соёлой талаар комплексно онол аргаар хангалга гэээшэ бидэнэй шухалын шухала зорилго болоо үгэнэ. Бии байгаа арга боломжонуудаа шадабаритайгаар хэрэглэн, КПСС-эй ЦК-гай майн, ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойн баярые угтуулан, манай сомоной Соведэй эмхи зургаануудай коллективүүд арга боломжонуудаа элсүүлэн хүдэлжэ байна.

Б. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ,
сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Үдын совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугые Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министр В. У. Дарханов барюулжа байна.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

СЭДЬХЭЛДЭМНАЙ БАЯР ТҮРҮҮЛНЭ

Манай совхозой Баруун-Хасуурта, Баян-Гол гэжэ газарнуудта һү һаалиин фермэнүүд оршодог юм. Эндэ хамта дээрээ хорёод шахуу һаалишад хүдэлнэ. СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан социалис мүрысөөндэ хабаадалсан, үндэр амжалтануудые туйлаба. Гүрэндэ һү худалдалгын түсэб болзорһоо алар дүрбэн һараһаа уридшалан дүүргэгдээ бэлэй. Тиин түсэбһөө гадуур 2000 центнерһээ бага бэшээр сагаан эдеэн тоһоной заводто тушаагдаха юм. Гадна түл абалгаараа шье түсэбтэ даабари, социалис уялганууд дүүргэгдээ. Бидэнэй энэ амжалтатай хэрэгтэ нютагаймнай һургуулиин һурагшад хубитаяа оруулаа. Жэшээнь, манай Баруун-Хасууртайн һү һаалиин фермын улаан булангые эндэхи найман жэлэй һургуулиин наймадахи классай һурагшад соёлой хүдэлмэрилэгшэдтэй сугтаа шэмэглэн гоёоһон байха. Улаан булан соомнай сэбэршье, дулааншье, һаруулшье. Ажалай һүүлээр тэндээ сугларжа хөөрэлдэгшэбди. Һара бүриин табанай үдэр һаалишадай суглаанууд болоко, хүдэлмэриимнай дүнгүүд согсолодон бүридхэгдэнэ. Мүрысөөндэ илагшадта зорюулагдаһан «дайшалхы хуудаһанууд», «сахилгаанууд» гаргагдадаг юм. Гадна ажалай түрүүшүүл тухай нютагай радиогоор дамжуулга эмхидхэгдэжэ, тэдээндэ зорюулагдаһан шүлэг, дуунууд зэдэлдэг байха юм.

Нютагаймнай 8 жэлэй һургуулиин һурагшад манайдаа айлшалан ерэжэ, концерт харуулдаг. Багшанарынь лекцинүүдые уншадаг. Малшадай үхибүүдэй али зэргээр һуража байһан тухай эхэ, эсэгэнэртэнь, түрэл түрхэмүүдтэнь дуулгадаг заншалтай болоо. Тиин һургуули үйлэдбэри хоёрой хоорондохи холбоо барисаан бүри бэхижэнэ.

Мүн бидэ һаалишад, малшад һургуулиингаа үхибүүдтэй уулзажа, тэдээндэ ажал хүдэлмэри тухайгаа хөөрэжэ үгэдэг, һуралсалаарнь һонирходог байнабди. Олон жэлэй туршада байһан энэ холбоо барисаагаа саг жэлнүүдэй ошохо тума улам батажан бэхижүүлхэ талаар совхозой партийна организаци ехэ хүдэлмэри ябуулна.

Тиин дунда һургуули дүүргэһэн олохон хүбүүд, басагаднай түрэл нютагтаа үлэжэ, хонишод, малшадай мэргэжэл шудалан, эхэ, эсэгынгээ найдамтай халаан болоко ябаһандань, бидэнэрэй — үнинэй малшадай сэдьхэлдэ ямар ехэ омог баяр түрүүлнэ гээшэб!

А. ЛЕВУКОВА,
Баруун-Хасууртайн һү һаалиин фермын партгрупорг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Үдын соёлой байшангай уран һайханай эдэбхитэй хабаадагшад, хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулиин багшанар Елена Киргизова, Дарима Юсорова гэгшэд программаяа зүбшэн хэлсэжэ байна.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

ЗАМАЙ ЗАЛУУРША, ТУҺАЛАГША

Шэнэ һайхан совет үе сагта түрэһэн хүн бүхэн эдир бага наһанһаа «замай залууша, наһанай эрхим туһалагша» номтой нүхэсэдэг гээшэ ааб даа. Эгээл тиимэһээ эхэ түрэл Совет оромнай энэ дэлхэй дээрэ эгээн олоор ном уншагшадай, номдо дуратайшуулай гүрэн түрэ гэжэ мэдээжэ болонхой ха юм. Ном уншаха дуратай хүн зоной тоо жэлһээ жэлдэ олошорно. Энээндэнь бидэ — библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд тон ехэ баяртай байнабди. Манай Үдын совхозой ажалшад, тэрэ тоодо малшадшье өөһэдынгөө хубиин мэдэлдэ олон тоото һонирхолтой номуудтай байбашье, ниитын библиотекэһээ номуудые абажа уншадаг.

Жэшээнь, һүлэй хэдэн жэлэй туршада манай совхозой түб һууриндахи библиотекын номуудайшье, уншагшадайшье тоо оло дахин ургаа. Мүнөө библиотекымнай жасада 8 мянга гаран элдэб зүйлэй номууд ороно. Гадна Баян-Голой, Баруун-Хасууртайн отделенинүүд баһал хүдөөгэй библиотекэнүүдтэй юм. Тэдэмнай мүн лэ 8 мянгаад шахуу номуудтай.

Улаан-Үдын соёл-гэгээрэлэй училищи дүүргэһэнэй һүүлээр түрүүшынгээ жэл ахалагша библиотекареэр хүдэлжэ байнаб. Тиимэһээ дүй дүршэлшье гэжэ намда хаанаһаа байхаб даа. Зүгөөр минии хүдэлмэридэ Хориин түбэй гуримаар хүдэлдэг библиотечнэ бүридэлэй хүдэлмэрилэгшэд ехэ туһаламжа үзүүлнэ. Гадна Баян-Голой библиотекые даагша Р. Б. Базароваһаа тон туһатай зүбшэл саг үргэлжэ абагшаб. Розалья Васильевна гээшэмнай 18 гаран жэлэй туршада энэ тушаалда хүдэлжэ ябана бшуу.

Хүн бүхэниие номдо бүри дуратай болгохын тула энэ жэлэй туршада уншагшадай конференцинүүдые үнгэргэһэн, хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэн ябуулһан байнабди. Ород совет литературын оюун бэлигтэ поэт Сергей Есенинэй зохёохы ажал ябуулгада зорюулагдаһан үдэшэнүүд үнгэргэгдөө бэлэй. Поэдэй шүлэгүүд ород, буряад хэлэн дээрэ ханхинаса уншагдаа һэн.

Минии эрхилдэг Үдын библиотекэһээ нүүдэл 14 библиотекэ хонишодто, малшадта номуудые хүргэжэ байдаг. Ном абадаг малшадай тоо тиимэшье олон бэшэ, дүшөөд шахуу гэхэдэ болоно. Зүгөөр уншагшадыень тоолохо болоо һаа, 100 гаран байха. Юуб гэхэдэ, нэгэ гүүртэдэ гү, али отарада асарагдаһан номые тэндэ ажаллажа байгшад ээлжээлэн бултадаа уншаһан, тэрээн тухайдаа сүлөөтэй сагтаа, имагтал ажалай һүүлээр, үдэшэлэн зүбшэн хөөрэлдэдэг.

Залуушуулда зорюулагдаһан, Эхэ оронноймнай гайхамшаг түүхые харуулһан, шэн зоригто совет хүнүүдэй баатаршалга тухай домоглоһон зохёолнууд нүүдэл библиотекэдэмнай бии, гэхэтэй хамта, ургажа ябаа залуу үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал табигдажа, марксистско-ленинскэ үзэл бодол, совет гурим ёһо, жаяг заршам тухай бэшэгдэһэн зохёолнууд залуушуулда дурадхагдана.

«КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые ажабайдалда!», «Эдэй хоолой программые бэелүүлгэ — бүгэдэ ниитын хэрэг!», «ССР Союзай эбтэй зэтэй нэгэ бүлэ соо», «Түрүү дүй дүршэлэй булан», «Мэргэжэлтэн, энээниие мэдэхэ гүш?», «Ажалай журам сахилга — хүн бүхэнэй хэрэг» — гэхэ мэтын стенднүүдые, аман үгын журналнуудые манай библиотекэ эдэбхитэй уншагшадтай сугтаа эмхидхэн үнгэргэһэн байна.

Мүнөө комплексно хангалгын үедэ соёлой хүдэлмэрилэгшэдтэй, нютагай багшанартай, совхозой мэргэжэлтэдтэй хамтаран, малшадта захилаарнь номуудые абаашан тараанабди.

Ниитын малай үбэлжэлгэ дээрэ хүдэлжэ байһан хонишод, малшадай, адуушадай дунда совет уран зохёолшодой шэнэ-шэнэ номуудые эдэбхитэйгээр тараан, танилсуулха зуураа үзэл сурталай, ойлгууламжын хүдэлмэриие саашадаа бүри ашаг үрэтэйгөөр ябуулха гэһэн һайхан хүсэл бидэнэй үмэнэ табигдана. Түрэл совхозойнгоо коллективэй ажалай эрхим дүнгүүдые харахадаа, энэ хэрэгтэ хубитаяа оруулжа байһандаа омогорхомоор лэ байна.

В. ГАЛСАНОВА,
Үдын библиотекын хүдэлмэрилэгшэ.

ЯМАР ГОЁ ГЭЭШЭБ!

Совхозоймнай партком хонишодые, малшадые комплексно аргаар хангаха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна. Үнгэрһэн жэлнүүдтэ ниитын адууһа малай үбэлжэлгын үедэ саг дарыдаа лекци, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэжэ, концертнүүд харуулагдадаг байгаа. Энэ жэлдэшье дуулгагдаһан графигһаа нэгэшье хазагайрангүй, лектор, политинформаторнууднай хүрэжэ ерээд, бидэнтэеэ нүхэд ёһоор уулзажа хөөрэлдэхэ зуураа ажал хүдэлмэрэйрнай һонирхон, туһатай зүбшэл заабари үгэнэ. Малшадай һанамжа, дурадхалнуудые бэшэн абажа, совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ дуулган, таарамжатай, зохид хэмжээнүүдые абхуулна. Энэнь ямар һайшаалтай гээшэб! Үбэлэй хүйтэнэй үедэ энэ-тэрэ асуудалаа шиидхэхын тула 10—20 модоной газарта байһан ажахын түб һуурин ошожо, үнэтэй, сэнтэй сагаа хооһоор һалгахаяа болёобди.

Уран һайханай бүлгэмүүдэй артистнарай концертын ерэхэдэ, тэдэнэй гүйсэдхэһэн шүлэг, дуунуудые шагнажа, хатар нааданuудыень хаража, үнэн зүрхэнһөө баясадаг байнабди. Тиихэ зуураа, сэдьхэлдээ дүтэ дуунуудые үшөө дахинаа гүйсэдхэжэ үгыт гэжэ һайхан хоолойтой хүбүүд, басагадыень гуйхаш, сэдьхэлээ ханан шагнахаш. Ямар гоё гээшэб!

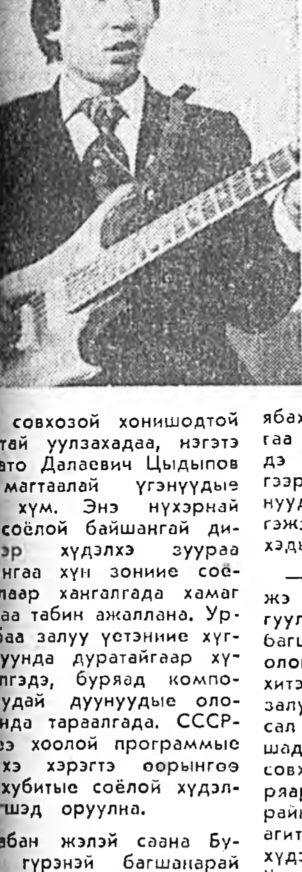
Минии ажалладаг эхэ хонидой отара Хан-Жаргалан гэжэ газарта оршодог. Үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулбал, малнай тобир тарган, тэнхээ һайнтай. Үбһэ тэжээлнайшье элбэг. Малаймнайшье, мүн өөһэдымнайшье гэр байра соо дулаан, сэбэр. Адуулжа байһан хонидоо нэгэшье гарзалуулангүй ондо оруулха гэһэн түсэбтэйбди.

ССР Союзай байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн баярай һайндэрлэлгын болоко байха үеэр арга боломжоёо хаража үзөөд, хонин бүриһөө хурьга абаха, тэдэнээ эхэһээнь һалгаахадаа, толгой бүриинь амидын шэгнүүрые дунда зэргээрнь абажа харабал, 19,5 килограммда хүргэхэ, хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһо хайшалан абаха гэһэн уялга абаа һэмди. Хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ үзэхэбди гэжэ найдуулха дуран хүрэнэ. Мүнөө түл абалгын хаһа дүтэлэн хүрэжэ ерээд байна. Хурьгадаймнай байранууд бэлдэгдэнхэй. Халуун намарай үшөө ябажа байха үеэр зосоодохи талань сэбэрлэгдэһэн, сагаадагдаһан байха. Мүн түл абалгын үедэ ажалдамнай туһалхаяа ерэһэн хүнүүдэй байха гэршье бии юм.

Үбһэ, һолоомоһоо, бутаргагдаһан ороoһо тарияанһаа гадуур, хонидто нарһанай шэлбүүһэ, набшаһата тэжээл үгэжэ эдюулнэбди. Хото хорёогоймнай хушалта доро зунай үедэ бэлдэгдэһэн набшаһата ногоон тэжээл бии. Тэрэмнай һайнаар хатаагдаһан, хура бороодо оронгүй, нарин нягтаар хадагалагдаһан байна. Энэ тэжээл хурьгадтамнай үгтэхэ юм.

Мал ажал дээрэ хүдэлжэ байһан хүн зониие соёлой, худалдаа наймаанай, элүүрые хамгаалгын талаар сагай эрилтэдэ хүрэмөөр хангаха гэжэ совхозой харьяата газар дээрэхи эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй гаргаһан һайшаалтай үүсхэлдэ харюу болгон, бидэ бүри һайнаар хүдэлжэ, адуулжа байһан малаа тобир тарганаар ондо оруулан, түсэбтэ даабаринуудаа заатагүй дүүргэхын түлөө тэмсэхэ уялгатайбди.

Ш. ГУНТЫПОВ,
совхозой Баян-Голой отделениин ахалагша хонишон.

СОЁЛОЙ ГУЛАМТЫН ЭЗЭН

дааһан хүдэлмэридөө үнэн сэхээр Хандадаг, ниитэ-политическэ хүдэлмэриие аша үрэтэйгөөр ябуулдаг манай урдаа хараха залуу мэргэжэлтэдэй нэгэниинь болоно. Һүүлэй дүрбэн жэлэй туршада манай сомоной Соведэй мэдэлэй соёлой гуламтануудай байра байшангууд мүнөө сагай эрилтэдэ хүрэмөөр болоо. Энэ хэрэгтэ Бато Далаевичай горитойхон хубита бии гэхэдэ, алдуу болохогүй.

—Үшөө заахан үхибүүн ябахадаа, түрэл һургуулиингаа уран һайханай хүдэлмэридэ Бато Цыдыпов эдэбхитэйгээр хабаадалсан, зүжэг дуунуудые гүйсэдхэлсэдэг һэн,— гэжэ сугтаа һураһан хани нүхэдынь хэлэдэг байна.

— Дээдэ һургуули дүүргэжэ ерээд, Үдын дунда һургуулиин буряад хэлэ, бэшэгэй багшаар хүдэлжэ ябахадаа, олониитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, энэ залуу нүхэрнай өөрыгөө ганса һайн талаһаа харуулжа шадаа бэлэй,— гэжэ урдань совхозой парткомой секретаряар хүдэлһэн, мүнөө партиин райкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагшаар хүдэлдэг Николай Дугарович Ламханов хөөрөөгөө эхилбэ.— Дүрбэн жэлэй саана манай Үдын совхозой комсомолшууд болон залуушуул тэрэниие өөрынгөө хүтэлбэрилэгшөөр һунгаа һэн. Тэрэ тушаалда хүдэлжэ ябаха зуураа үетэн нүхэдэйнгөө этигэл найдабариие харюулжа шадаа. Ажахын залуушуулай, иланггая арбан класс дүүргэээд, нютагтаа хүдэлхэеэ үлэһэн хүүгэдэй дунда горитойхон хүдэлмэри ябуулһан, ажалайнгаа намтарые зүбөөр эхилхэ хэрэгтэнь хүн бүхэндэнь туһатай зүбшэл үгэһэн лэ байха...

Харин хоёр жэлэй саана Хориин районой Үдын соёлой комплексын эмхидхэгдэн байгуулагдахада, совхозой парткомой болон сомоной Соведэй гүйсэдкомой хамтын заседаниин шиидхэбэреэр коммунист Цыдыпов тэрээниие даагшаар томилогдоо бэлэй. Соёлой тус комплексын бүридэлдэ хүдөөгэй соёлой байшан, хоёр клуб, гурбан библиотекэ, хүгжэмэй һургуули оролсоно. Тэндэ хүдэлэгшэд хамтын тусхай түсэбөөр ажаллан, түрэл совхозойнгоо хонишодые, малшадые жэлэй алишье сагта соёлой талаар һайнаар хангахын түлөө тэмсэнэ.

— Ниитын малай энэ жэлэй үбэлжэлгын үедэ малшадые соёлой талаар һайнаар хангаха гэжэ республика дотор үүсхэл гаргаһан бидэнэй урда тон харюусалгатай зорилго табигданхай,— гэжэ Бато Далаевич хэлээд, комплексынгоо түсэбтэй танилсуулба.— Саашадаа бүри һайнаар, удха түгэлдэрөөр, мүнөө үе сагай эрилтэдэ хүрэмөөр ажаллаха гэжэ эрмэлзэнэбди,— гээд, хөөрөөгөө түгэсхэбэ.

Бато Далаевич ажал хүдэлмэридөө, сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөө эрилтэ ехэтэйгээр хандана. Хараалагдаһан зорилгонуудаа заатагүй дүүргэхын, бусадта эрхим жэшээ харуулхын түлөө тэмсэнэ. Иигэжэ залуу коммунист, районно Соведэй депутат Бато Далаевич Цыдыпов үндэр нэрэдээ хүрэмөөр хүдэлнэ.

ССР Союзай байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн баярта зорюулагдажа дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хабаадалсан, Үдын совхозой ажалшад үйлэдбэри дээрээ үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлбэ. Үгтэһэн түсэбтэ даабаринуудаа, абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаба. Эдэй хоолой программые ажабайдалда бодотоор бэелүүлжэ байгшадые ажаһуудалай, соёлой талаар хангаха хэрэгтэ Б. Д. Цыдыпов хани нүхэдтэйгөө сугтаа өөрынгөө онсо хубитые оруулжа байна.

Олониитын дунда ойлгууламжын хүдэлмэриие эдэбхитэйгээр ябуулһанайнгаа түлөө партиин обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облсовпрофой ба ВЛКСМ-эй обкомой Хүндэлэлэй грамотаар тэрэ шагнагдаһан байна. Б. Д. Цыдыпов саашадаа бүри ехэ үүсхэлтэйгээр, бүри һайнаар ажаллаха гэһэн һайн һайхан хүсэлдэ абтаад, шэн зоригтойгоор хүдэлжэ байна.

Соёлой гуламтын эзэн Бато Цыдыпов нютагаингаа залуушуултай сугтаа дуу, хүгжэм гүйсэдхэжэ, шүлэг, рассказ уншажа, зүжэгүүдтэ хабаадажа, хүн зоной магтаалда хүртэнэ. Үдын соёлой байшангай уран һайханай коллективэй гэшүүд эдэ үдэрнүүдтэ түрэл совхозойнгоо холын отара, гүүртэнүүдтэ айлшаар ошохоһоо гадуур хүршэ һуудаг совхозуудаингаа ажалшадай урда гоё һайхан концертнүүдые харуулһан байна. Эдэ бүгэдэ хүдэлмэриие ёһотой соёлшон, һурган хүмүүжүүлэгшэ Б. Д. Цыдыпов шадамар бэрхээр хүтэлбэрилнэ.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Үдын соёлой байшангай директор Б. Д. Цыдыпов.

Г. ГОМБОЕВОЙ фото.

БУЛТАНАЙ ХАБААДАХА ХЭРЭГ...

МАНАЙ СОВХОЗОЙ ажалай гол һалбари хадаа хони үсхэбэрилгэ юм. Мүнөө ажахымнай 24780 толгой хони малтай. Тэдэнэйнь 12700 ниинь эхэ хонид болоно. Жэлһээ жэл бүри энэ һалбарида ажаллажа ябагшадаймнай мэргэжэл шадабари ургана. Тэрэнь түсэбтэ даабаринуудаа, абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэдэнь, аргагүй ехээр нүлөөлнэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй үнгэрһэн сагай хугасаа соо түл абалга болон нооһо хайшалалгаар түсэбтэ даабаринууд үлүүлэн дүүргэгдээ. Энэ хэрэгтэ ажахымнай түрүү хонишод — партиин обкомой гэшүүндэ кандидат Г. М. Бимбаев, И. И. Мишенин, В. С. Иванов, Д. М. Самбуев, Ш. Д. Банзаргашеев, Ж-Н. Г. Гончиков болон бусад нүхэд хубитаяа ехээр оруулан, ехэ нүлөө үзүүлһэн байна. Шэнэ 1983 ондо хонин бүриһөө түл абаха, тэдэнээ эхэһээнь һалгаахадаа толгой бүриинь дундын амиды шэгнүүрые 19—20 килограммда хүргэхэ, «сагаан алта» суглуулан абаха даабаряа үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн зорилго урдаа табяад хүдэлжэ байна.

Малшадай иимэ үндэр уялгануудые абаад хүдэлжэ байхада, арадай депутадуудай сомоной Соведэй харьяата газарай соёлой, худалдаа наймаанай, ажаһуудалай эрилтые хангалгын, элүүрые хамгаалгын, нютагай дунда һургуулинуудай багшанар, һурагшад, «Знание» бүлгэмэй эхин организациин гэшүүд хадаа баатаршалга гарган хүдэлжэ байһан тэдэниие комплексно онол аргаар, эрхим һайнаар хангаха гэжэ шиидээ бэлэй.

Совхозой дирекци, партком болон рабочком ажалшадай һуудал байдалые һайжаруулха хэрэгтэ тусхай анхарал хандуулна. Һүүлэй үедэ ажахымнай түб болохо Удинск болон бусад һууринай түхэл шарай танигдахаар бэшэ болоторoo хубилаа. Олон хүнэй һууритай, мүнөө сагай эрилтэдэ харюусамаар соёлой байшан, дунда һургуули, ясли-садуудай барилганууд совхозой хүсөөр бүтээгдэн бодхогдожо, ашаглалгада үгтөө. Холын гүүртэ, отарануудаар хүдэлжэ байһан малшадай үхибүүд түхэреэн сүүдхын туршада хүдэлдэг ясли-садта хүмүүжүүлэгдэнэ. Һурагшад гүрэнэй тэдхэмжэ дээрэ интернадта байдаг. Һургуулинь һуралсалай кабинедүүд элдэб зүйлэй техническэ хэрэгсэлнүүдээр хангагданхай. Гадна кабинедүүдынь өөһэд хоорондоо радиотелефоной холбоотой болоһон байна. Тиихэдэ байрын гэрнүүд ... барилдана. Совхозой залуу мэргэжэлтэд, багшанар болон соёлой, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд бултадаа шахуу гэр байратай болоһон юм.

Ажахын хүтэлбэрилэгшэд соёлой гуламтануудай хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулна. Тэрэниие гэршэлһэн баримтанууд олон даа. Уран һайханай коллективтэ хэрэгтэй костюмуудые, хүгжэмэй инструментнүүдые худалдан абахыень совхоз өөрынгөө жасаһаа 2500 түхэриг мүнгэ һомолон үгэһэн байха юм.

Хонишодой, малшадай үбэлжөөнэй газарнуудта банинууд баригдаһан, насосой хүсөөр уһыень бүлэн гаргадаг гүн гүнзэгы худагууд үрэмдэгдэһэн байна. Манай совхоз 48 фермэтэй, гүүртэтэй, хонишодой байха газарнуудтай. Соёлой, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, элүүрые хамгаалгын, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд «Знание» бүлгэмэй лекторнүүд һарада хоёр удаа тиишэ ошожо, лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ, концертнүүдые харуулжа байна. Эдэ үдэрнүүдтэ хүдэлмэрилэгшэд болон лекторнүүд малшадтай уулзажа, лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэбэ. Түрэл район, республика, Совет орон ... тухай тобшохоноор политинформаторнууднай хөөрэжэ үгэбэ. Агитбригадын гэшүүд Үдын соёлой байшангай директор Б. Д. Цыдыповэй хүтэлбэри доро арба гаран газарта концертнүүдые харуулаа. Концертын программа яһала һайнаар, таарамжатайгаар зохёогдон найруулагданхай. Дайнай ба ажалай ветеран Д. Р. Цыбенов, автолавкын шофёр Г. М. Полухин, тэрэнэй һамган В. И. Полухина, багшанар Г. Ш. Жалсанова, В. Н. Болдырев, совхозой хүдэлмэришэд А. Д. Савинко, Н. М. Гришылова болон бусад нүхэд тус бригадын эгээл эдэбхитэй гэшүүдэй тоодо ороно. Багша Галина Шираповна Жалсанова һонирхолтой лекци уншаа.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэритэй, мүн КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой «СССР-эй 60 жэл» гэһэн элидхэл соо хэлэгдэһэн эрилтэнүүдтэй зохилдуулан, манай совхозой профсоюзна организаци үйлэдбэри дээрэ ажалай журамые һайжаруулгада онсо анхарал хандуулжа байна. Тиимэһээ залхуу хойрог ябадал гаргадаг хүнүүдтэй, архиншадтай тэмсэл ябуулха хэрэгтэмнай соёлшод, үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэд сэгнэшэгүй туһаламжа үзүүлхэ ёһотой.

С. ШУРЫГИН,
совхозой профкомой түрүүлэгшэ.

Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

ҮНДЭР НАҺАНАЙНЬ ХАРГЫ

УЛААН-ҮДЭ хотынгоо 43-дахи кварталда оршодог библиотекэдэ орохо-доо, халзан толгойтой, үндэр наһатай болоһон үбгэжөөлтэй оло дахин уулзаһан байхаб.

Би бага наһанһаа тэрэнние һайн таниха хүн гээшэб. Аяар тэрэ эдир наһандаа ябахадаа, нютагайнгаа библиотекэһээ ном абахаяа орогшо һэмби. Тэрэл бүхэндэ энэ үбгэн томохон боти номуудые урдаа дэлгэнхэй уншажа һуудаг бэлэй. Мүнөө багсаахадам тэдэнь В. И. Ленинэй зохёолнууд байгаа. Тэрэ гэһээр хэды шэнээн саг үнгэрөө гээшэб. Харин талаан болоходоо, бидэ үнгэрһэн жэлдэ баһал библиотекэ соо уулзашаһан байнабди.

— Сайн байноо, Дамнин таабай, — гэжэ хэлээд, намайе танина ха гү, али үгы гү гэжэ ажаглахадамни танижархиһан байба. Уншажа һууһан номынь харахадамни. маршал Жуковай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн тухай дурдалга бэшэһэн томо ном.

Мүнөөшье хүрэтэрөө номтой нүхэсэһэн зангаараа ха юм даа. Тэрэнь тиимэ гайхалтайшье бэшэл даа. Дамнин Шойсоронович Зандеев 85 наһан дээрээ ябана. 1927 онһоо Коммунис партиин гэшүүн юм. Түнхэн нютагта Совет засаг эдэбхитэй тогтоолсошодой нэгэн. Тэрэ хадаа хатуу зоригтой, үнэн зүрхэнһөө Коммунис партиин хэрэгэй түлөө тэмсэһэн, коммунист нэрэ зэргэеэ арюун сэбэрээр абажа ябаһан, ажалдаашье ходо үльгэр жэшээ харуулһан хүн.

Үгытэй айлай хүбүүн улад зондо эрхэ сүлөө асарһан Октябриин революциие бүхы һанал бодолоороо һайшаан угтажа, тэрэнэй хэрэгые ургэлжэлүүлэлсээ. Хоридохи онуудай үеэр залуу наһанайнгаа охин соо ябаһан Дамнин хүбүүн Мүнхэ-Сарьдагтай комсомолой түрүүшын организаци байгуулжа, тэрэнэйнгээ ажал ябуулгые толгойлһон намтартай. Тэрэ үедэ Тооро нютагта хушуунай революционно комитедэй эмхидхэгдэхэдэ, Совет засаг сахин хамгаалха дайшалхы дружинын бии болгогдоходо, комсомол Дамнин тэрэ дружинын эдэбхитэн болоо. 1920 онһоо эхилээд, 1922 он хүрэтэр тэндээ алба хэһэн юм.

Сагаантанай сэрэгшэдэй Улаан Армида түригдэн, Түнхэн голоор дамжан, Монгол орон тээшэ зугадан тэрьелхэдэнь, Эрхүүгэй губревкомой толгойлһон Улаан Армиин сэрэгшэд хойноһоонь намнаа гэхэ. Тинхэдэнь хушуунай ревкомой дайшалхы дружина тэдэнтэй нэгэдэһэн байгаа. Шулуута, Жэмһэг, Шэмхэ нютагуудта шанга тулалдаан болоо. Улаан сэрэгшэдэй шанга добтолгодо сагаантан тэсэнгүй, Монгол тээшэ тогтон торонгүй зугадашоо. Гансал Шэмхэ тосхондо Шубинай бандатай бага-сага тулалдаан болоод үнгэрһэн юм.

1925 онһоо 1927 он хүрэтэр Дамнин Зандеев Түнхэнэй аймагтахи ВЧК болон ОГПУ-гай хилын харуулда алба хэһэн байна. Тинхэдээ Совет засагта дурагүйдэн, эсэргүү бодоһон зарим нэгэнтэй тэмсэл ябуулгые шадамараар эмхидхэлсэһэн юм. Хилын харуулай албан хадаа эл-дэб этэгээдүүдтэй, бандидуудтай шанга тэмсэл хэдэг, Монгол руу эд бараагаа, адууһа малаа абаашажа, алта мүнгэн болгодог баяшуулые амадан барижа, саашань табидаггүй һэн.

1927 ондо партиин гэшүүндэ кандидадаар абтаһан Дамнин Шойсоронович түрэл Тооро нютагаа бусажа, тэндэхи эдэбхитэдтэй хүдөө ажахын коммуна эмхидхэлгын ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Тингэжэ Тооро нютагта түрүүшын «Ниигэм журам» гэжэ коммуна тогтоогдобо.

Тэрэл жэлдээ Дамнин Шойсоронович партиин гэшүүн болоо. —Ниигэм журам» гэжэ коммуна байгуулгада эдэбхитэй ударидагшад хэд байгааб гэбэл: Кырмыгенов Малан Гысылович, Найдаков Цырен Найдакович, Сибиряков Дамба Дашеевич, Бахажеев Доржо Гундынович, Бахажеева Ханда Гармаевна гэгшэд болоно. Коммунада 22 үрхэтэ айл нэгэдээ. 25 моритой, 45 үнеэтэй, 60 хонитой байгаа. 15 анзаһан, 2 жатка, морин хоёр косилка тэдэнэй гол зэмсэгынь һэн.

Тэдэнэй мэдэлдэ 100 гектар тариалан, 150 гектар сабшалан таһалагдаа.

1930-аад онуудта нүхэр Зандеевые Ахын-Хушуун эльгээбэ. Тэндэ Осоавиахимэй отрядта политругаар алба хэһэн байна. Нютагай нюдарган Зодбоев хүбшэдэ бандидуудые суглуулаад, харата муухай аяша гаргажа байһан юм. Улаан Армиин командирнууд Громов, Шаповалов гэгшэд шэн зориг гаргажа, сэрэгшэдээрээ тэрэ бандые бута сохиһон байна.

Удаань Дамнин Шойсоронович совет болон захиргаанай органуудта харюусалгатай тушаалнуудые даажа ябаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн эхилшоо. Тэрэ Украиные фашис булимтарагшадһаа сүлөөлэлсэһэн байна. Дайнһаа бусажа, түрэл колхоздоо шалгалтын комиссиин түрүүлэгшээр, партиин райкомой гэшүүнээр хэдэн дахин һунгагдаһан гээшэ.

Мүнөө Дамнин Шойсоронович амаралтада гараһаар үнинэй. Тэрэнэй эдэбхитэй ажал ябуулгые манай парти, совет гүрэн үндэрөөр сэгнэнхэй. «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордентой зэргэлээд, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ баатаршалга гаргаһыень олон медаль гэршэлдэг.

Табин табан жэлэй туршада Ленинэй партиин зэргэдэ жагсажа ябаһан Дамнин Шойсоронович Зандеев ямаршье ажалда, дайндашье ябахадаа ходол түрүү һэн. Түнхэнэй районой комсомолой организациин хүгжэлтын түүхэдэ, совет болон захиргаанай органуудай ажал ябуулгада ехэхэн хубитаяа оруулһан, нютагтаа түрүүшын хамтын ажахы байгуулгада эдэбхитэй хабаадалсаһан урданай коммунистын ниитын хэрэг хүмүүжүүлхы үүргэтэй гэжэ тэмдэглээ.

Ж. ЮБУХАЕВ.

ХОНШУУ ҺАЙХАН САЙ ЭЛБЭГ ЕХЭЭР

«САЙН НАБША ҮЙЛЭДБЭРИЛГЫЕ 1985 ОНДО 560 МЯНГАН ТОННОДО, ХАРИН 1990 ОНДО 740—750 МЯНГАН ТОННОДО ХҮРГЭХЭ, ХАРИН САЙ ҮЙЛЭДБЭРИЛГЫЕ ТУС ТУСТАНЬ 230 МЯНГАН ТОННОДО БА 280—300 МЯНГАН ТОННОДО ХҮРГЭХЭ. ҮЙЛЭДБЭРИЛЭГДЭДЭГ САЙН ШАНАРЫЕ ҺАЙЖАРУУЛХА, АССОРТИМЕНТЫЕ ҮРГЭДХЭХЭ».

(СССР-эй Эдээ хоолой программаһаа).

Сай уудаггүй газарые нэрлэхэнь хэсүү ёһотой. Сай ехээр дэлгэрэнхэй. Һүүлэй жэлнүүдтэ дэлхэйн дэлгүүр дээрэ кофиин сэнгэй эрид дээшэлхэдэ, сай хэрэглэгшэдэй тоо мүн лэ нэмэһэн байна. Экономическа шалтагаанаар сайн хямда дээрэһээ нимэ юумэн болоо.

— Хаа хаанагүй сай уудаг аад, оройдоол гуша гаран орон тэрэниие тарижа ургуулдаг байна, — гэжэ хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат, Сайн ба халуун оронуудай бусад ургамалнуудай талаар бүхэсоюзна эрдэмэй -үйлэдбэриин нэгэдэлэй Чаквинска филиалай директор Шакро Палавандишвили намтай хөөрэлдэхэдөө хэлэнэ. — Харин манай грузиин сай дэлхэйн тон һаяын сайнуудай нэгэниинь болодог юм.

XVI зуун жэлнүүдһээ хойшо Россида сай мэдээжэ юм. Гэбэшье тэрэниие мини XIX зуун жэлдэ үргэнөөр хэрэглэжэ эхилээ. Тиихэдэ Хитадһаа, Индиһээ, Цейлонһоо бүхы сай асарагдадаг һэн. Гэбэшье ородой эрдэмтэд-ботанигууд тэрэл зуун жэлдээ шэнэ ургамалые нютагжуулха туршалга хэһэн байгаа. Теэд олон жэл соо урагшагүйдөө. Грузиин, Кавказай эрьеын урэжэлтэй һайн хүрьһэндэ сайн үрэһэн ороходоол, ургажа эхилһэн юм. Эндэһээ Краснодарай хизаараар ба Азербайджанаар сай таража эхилээ. Гэбэшье Россиин сайн промышленностиин түрүүшын продукт — 5200 килограмм сай 1898 ондо Грузида үйлэдбэрилэгдэһэн байгаа.

— Танай хизаарта ямар сортын сайнууд таригдадаг гээшэб?

— 2—3 метр үндэр, үргэлжэ ногоон эшэтэй хитад сорт манай нютагта таараһан байна. Хойшодоо хүйтэндэ тэсэмгэй ба үндэр баян ургаса үгэдэг нютагай, грузиин шэнэ сортнууд бии болгогдоо. Нимэ сортнуудые бии болгохын тула олон эрдэмтэд-биологууд, сагай уларил, хүрьһэ шэнжэлэгшэд, химигүүд зуугаад жэлэй туршада хүдэлһэн алдартай.

—Сай хадаа хүдөө ажахын эгээл ажал ехэтэй ургамалнуудай нэгэниинь гэжэ тоологдодог гээшэ. Сайн ургаса абахын тула ямар хүдэлмэри хэгдэдэг гээшэб?

— Сайн эшын хойноһоо харууһалга, хүрьһыень зөөлэрүүлжэ, минеральна үтэгжүүлгэ тараалгаһаа эхилдэг. Һүүлдэ ургамалай хүгжэлтые түргэдхэхын тула эшыень дүрбэ дахин тайрадаг юм. Фосфорно, калиин болон азодтой үтэгжүүлгэнүүдые хүрьһэндэ үе-үе болоод лэ оруулдаг, зөөлэрүүлдэг. Грузиин хада газарые, олохон плантацинуудта автомобиль гү, али тракторһаа байха хүнүүдэй арай шамай гарадаг байһые хараада абабал, сай ургуулагшадай хүшэр хүндэ хүдэлмэриие хүндэлхөөр даа. Сай тарижа ургуулгын эгээл шухала асуудалнуудай нэгэниинь энээнтэй холбоотой юм.

— Гар ажалые оньһожоруулха асуудалые хараада абаһа бэзэт?

— Той зүб. Олон жэлэй туршада сайн плантацинуудта сай суглуулдаг «Сакартвело» гэжэ комбайн хэрэглэгдэнэ. Хадын ташалангуудтахи ургаса һая болотор гараар хуряагдадаг байгаа. Һүүлдэ АЧР-300 ба ЧА-900 түхэлэй зайн галаар хүдэлдэг сай суглуулдаг гар аппарадууд бии болоо һэн. Электробритвын гуримаар тэдэнь хүдэлдэг юм. Нэгэ килограмм сайн набша хуряахын тула суглуулагшад (хуряалгада гол түлэб эхэнэрнүүд хүдэлдэг) 3000 янзын хүдэлсэ хэхэ хэрэгтэй. Тиин электроаппарадуудай бүтээсэ 2,5—3 дахин дээгүүр юм. Зүгөөр тэдэниие хэрэглэлгэтэй плантацинуудые электрижүүлхэ асуудал холбоотой. Мүнөө хаа хаанагүй плантацинууд электрижүүлэгдэнэ. Харин зарим ажахынуудта, жэшээнь, Очхамурска сайн совхоздо ургасынь 80 процент оньһон аргаар хуряагдадаг болонхой.

— Ургаса хуряалгын яажа үнгэрдэг тухай хөөрэжэ үгыт...

— Хахад жэл шахуу, май һараһаа октябрь хүрэтэр тэрэ үргэлжэлдэг. Эгээл оройн үнжэгэн нарай 2—3 набшаһан суглуулагдадаг. Энэнь эгээл һайн шанартай сай болоно. Бүри хатуу набшаһаарнь прессованно, хирпиисэ гэжэ нэрлэгдэдэг сай үйлэдбэрилэгдэдэг гээшэ. Май һарада суглуулагдаһан сай эгээл хоншуу байдаг гэжэ сайн амта танидаг хүнүүд баталдаг. Августын сай витаминаар баян гэжэ эрдэмтэд тоолодог. Грузида сайн ургамалнуудай эгээл баян ургаса хуряадаг юм. Гектар бүриһөө 11—15 мянган килограмм сайн набша суглуулдаг ажахынууд бии! Дэлхэй дээрэ сай тарижа ургуулдаг нэгэшье орондо иимэ үндэр дүн туйлагдаагүй. Зүгөөр бэлэн болоһон продукциинь бага: дүрбэн килограмм ногоон набша намааһаа нэгэ килограмм хуурай сай абтадаг юм.

— Сайн набша намаа яажа болбосоруулагдадаг гээшэб?

— Суглуулгын пунктһаа сайн набша эгээл түрүүн болбосоруулгын фабрикада ородог юм. Хэрбээ сайн набшаһан хоёр часай туршада үйлэдбэридэ ороогүй һаа, продуктын шанар эрид доошолдог. Энэ асуудал яажа шиидхэгдэнэб гэбэл, поли шадар бишыхан предприятинууд байгуулагдана. Эрдэмтэдшье үйлэдбэришэдтэ туһалдаг. Инертнэ газ болон озон хэрэглэжэ, ногоон набша намаае гутахагүй болгохо арга нэбтэрүүлэгдэнэ. Энэнь ургасын гээлтэ хоролтые горитой доошолуулдаг юм.

—Грузиин сайн сортнууд тухай богонёор хөөрыт.

— Манай республика гол түлэб «хурьган» сай үйлэдбэрилдэг юм. Сай хара ба ногоон гэжэ илгардаг. Тэдэнэр адли набшаһаар аад, ондо ондоо аргаар үйлэдбэрилэгдэдэг юм.
сай витамин ех
сайнһаа ондоо амта
һайнаар харяадаг
да Азида гансал
уудаг байһаниинь
шэ.

**— Һаянай шар
далдаанда бии бол**

— Энэмнай ур
тадай рецептээр
һэн сорт болоно.
хоншуу хангил,
гоон сайн эм до
тэрэ сай дотор
данхай. «Бодро
үшөө нэгэ сай бии
рэ грузиин ба ин
нуудай эрхим с
холисо болоно.

**— Шэнгэн б
эдеэшэдэг сай үй
дэнэ гэжэ дуулаа**

— Тиимэ, үйл
дэдэг. Стакан буса
да хоёр халбага
нэмэхэдэл, юрын
гэшье дутахагүй
лодог. Космона
уһан соо хүдэлдэг
тэдтэ, альпинисти
рюулан түргөөр
сай ехэ бэшээр
дэгбди... Эрхим
нимэ сай үйлэдбэ
шэ тон үнэтэй бо

**—Грузиин сай
шадай гол зорил
хөөрыт.**

— Хүдөө ажахы
һалбариин хүдэлм
дэйхидэл адли, ур
шэлүүлгэ ба проду
нарые һайжаруул
Түрүүшын асуудал
шангаар табигдана
мортой Грузида
нуудай талмайе
арга боломжо ул
Ургасын дээшэлб
шанартай сайн на
ехээр суглуулагда
дан абагшадта ам
шуу продукци эл
радхагдаха бшу
жэлнүүдтэ ургаса
шэлхэ юм; мүнөө
публика дотор
гэжэ шэнэ сорт
лагдана. Энэнь
лиалай эрдэмтэдэ
ри болоно. Шэнэ
люу һайн талые
нимэ байна. Эгээл
гаса үгэдэг бэшэ
та орходоо, гекта
35 процент ехэ
маа «колхидын»
нууд үгэдэг байна
ригты! — гээд,
лавандишвили н
тай сай һарбайна.

Валерий
АПН-эй коррес

ЗАЛУУ ГЕОЛОГ

Алас-Дурнын политехническэ институт дүүргэһэн Александр Лахнюк Буряад орондохи Багдаринай экспедициин Мухалын партида эльгээгдэхэдээ, юундэшьеб ёһотой юм шэнги дуратайгаар ерэһэн юм. Теэд тэрэньшье гайхалтай бэшэ һэн. Геологуудай бүлэдэ түрэһэн, геологидо дурлаһан хүбүүнэй хуби заяан иимэрхүүгээр лэ эхилхэ байгаа һэн ха. Александр Мухалада ерэһэн түрүүшынгээ үдэрһөө аха нүхэд геологуудайнгаа анхаралаар хүреэлэгдээ бэлэй. Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо дүрбэн жэл үнгэршэбэ.

Үнгэрһэн зундаа Мухалын геологууд байгаалиин баялигуудые шэнжэлэн бэдэрхэ хүдэлмэриие дүүргэжэ, һайн сэгнэлтэ абаа. Мухаладахи ажабайдал хараа байса хубилжа захалаа һэн.

— Анхан эндэ ерэхэдэм, поселогтомнай мини 22 хүн байгша һэн. Нэгэшье бүлэ байгаагүй, — гээд Лахнюк хөөрэдэг. Харин мүнөө эндэхи хүн зон дүрбэ дахин олошороо, 17 гэр бүлэ бии болоо. Хүүгэдэй ясли-садшье нээхээр боложо байгдана ха.

Байгаалиин баян хэбтэшэтэй Сибирьтэхи энэ газар тухай һүүлэй үедэ ехэ хөөрэлдөөн гарадаг болонхой. Һаяын сагта эндэ рудник нээгдэжэ, 40 мянган хүн зонтой хүдэлмэришэдэй һуурин баригдахаар хараалагданхай.

Тиигэбэшье һаань, Александр Лахнюк эндэхи газар дайдадаа дурлажа, хара багаһаа шэлэһэн ажалдаа шунажа оронхой. Ажалаараашье ургаа — Мухалын участогай ахамад геолог болонхой. ВЛКСМ-эй Баунтын райкомой гэшүүнээр һунгагдаһан. Мухалын партиина эхин организаци тэрэниие һая партида абаба.

Ниитын хүдэлмэридэ тэрэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Нүхэдтэеэ хамта тосхондоо дискотекэ нээхэ гэжэ хэлсэбэ. Залуушуулай хүхихэнь лабтай. Наһажаалшье хүнүүд һонирхохол. Ондоошье һайн һайхан хүсэлнүүд тэдэнэй толгойдо бии даа. Эдэ бүгэдэ асуудалнууд ажалай забһараар, удаан бэшээр үргэлжэлдэг минутануудай үедэ шиидхэгдэнэ бшуу.

— Геолог болоһон хуби заяагаа Мухалатай холбоһондоо, нэгэтэшье шаналдаггүйб, — гэжэ Александртай уулзахадам хэлээ һэн. Эндэл ерэжэ, заха хизааргүй ехэ ажалай гүн руу шунгахадаа, хүн зондо туһатайгаа мэдэрхэдээ, найдамтайгаар гэшхэлжэ, бэедээ этигэдэг болонхойб. Мүнөө шэнэ жэл гараад байна. Энэмнай хадаа манда шэнэ зорилгонууд, шэнэ бэдэрэлгэнүүд гээшэ. 1983 он бидэндэ ехэ баяр асарха бээ гэжэ найданабди.

Александр Лахнюк бэедээ, эрдэм мэдэсэдээ хододоо этигэдэг хүн. Мүнөө Мухалын хэбтэшын хуби заяанай гол түлэб шиидхэгдээд байхада, геологуудай этигэл найдабари бүришье ехээр ургана хай.

Е. ВАСИЛЬЕВ.

СРР. Бухарестдэ совет номой выставкэ болобо. (Зураг дээрэ).

• ТАСС • АПН • ХИЛЫН СААНАҺАА

ООН-ой ХҮТЭЛБЭРИ ҺАНААГАА ЗОБОНО

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Генеральна секретарь Х. Перес де Куэльяр нэгэ үдэрэй албанай хэрэгээр Вашингтон ерэжэ, президент Р. Рейгантэй уулзаһан байгаа.

«Али али талые һонирхуулһан үргэн олон асуудалнууд» хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа гэжэ ООН-ой штаб-байшан мэдээсэнэ. США-гай гүрэнэй секретарь Дж. Шульцтай уулзалгын үедэ эдэ асуудалнууд хаража үзэгдөө.

Тусхай коммюнике дотор хөөрэлдөөнүүд тухай дэлгэрэнгыгээр юуншье мэдээсэгдэнэгүй. Гэбэшье бүхэдэлхэйн эмхиин ажал ябуулгын ашаг үрые буруу һүргэхэ талаар шэглүүлэгдэһэн Рейганэй захиргаанай һүүлэй үеын ябуулгануудаар һанаагаа зобожо байһанаа ООН-ой хүтэлбэрилэгшэдэй мэдүүлжэ байһаниинь элитэ. Вашингтондо таарахагүй шиидхэбэринүүдые абаһан дээрэһээнь мүнгэ зөөрөөр хашахабди гэжэ Сагаан байшан ООН-иие урда тээнь нэгэнтэ бэшэ занаһан байгаа. Тиин мүнөө харата ябуулгануудаа бэелүүлжэ эхилбэ.

ШУХАЛА ЗОРИЛГОНУУД ХЭЛСЭГДЭБЭ

БЕЛГРАД. Общество дотор Югославиин Коммунистнуудай Союзай түрүү үүргые бэхижүүлхэ, партиин үзэл сурталай хүдэлмэриие шангадхаха, СКЮ-гэй XII съездын шиидхэбэринүүдые, экономическа байдалые тогтууритай болгохо программые залан сэхээр бэелүүлхын түлөө коммунистнуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ— эдэ бүхы асуудалнууд мүнөө СКЮ-гэй организацинуудта зүбшэн хэлсэгдэжэ байна.

Ороной социально-экономическа хүгжэлтын гол зорилгонуудые бэелүүлгын үедэ олонхи партиина организацинуудай үүсхэл эдэбхи ургажа байна гээд Коммунистнуудай Союзые хүгжөөлгын асуудалнуудаар СКЮ-гэй ЦК-гай комиссиин заседани дээрэ тэмдэглэгдэбэ. СКЮ-гэй эхин организацинуудай хүдэлмэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ уялгатайгаар хаа хаанагүй байгуулагдажа байһан шэнэ органууд — партиина конференцинүүд эдэ талаар горитой үүргэ дүүргэхэ юм.

Үүсхэл эдэбхигүй байлга, ёһын тэдыдэ хандалга гэхэ мэтэ дутуу дунданууды усадхан зайсуулха талаар хэдэ хэдэн партиина организацинуудта һайн үрэ дүнгүүд туйлагдаһан байна гэжэ заагдаа.

Үүсхэл эдэбхи гаргадаггүй, хара амяа хараад, ажалаа бэелүүлгын эхин организацинуудай хоорондохи холбоое бэхижүүлгын асуудалнуудта ёһын тэдыдэ хандадаг коммунистнууд заседани дээрэ эрид шангаар шүүмжэлэгдэбэ.

Үзэл сурталай хүдэлмэридэ анхаралаа һуларуулга хадаа СКЮ-гэй организацинуудай хүдэлмэриин ехэ дутагдал болоно гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдээ. Тэрээндэ хабаадагшадай һанамжын ёһоор, Югославида экономическа байдалай орёо түгшүүритэй боложо байһан ушар ажахын асуудалнуудые гол түлэб эрхилхыень коммунистнуудые баадхана. Социализмын дайсад иимэ байдалые һамбаашалхые оролдоно.

Дотоодын политическэ ба экономическа хүгжэлтэдэ тохёолдоһон бэрхэшээл түбэгүүдые гаталан дабахын тула ябуулгануудаа нэгэдүүлхэ шухала. Али бүхы маргалта хангалтагүй ехэ хойшолонгуудтай байхадаа болохо гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдэнэ.

СОВЕТ ЭБ НАЙРАМДАЛТА ҮҮСХЭЛНҮҮД ГОЛ АНХАРАЛДА

ЖЕНЕВЭ. Химическэ буу зэбсэгүүдые зохёон үйлэдбэрилгые, тэрэнэй нөөсэнүүдые үргэдхэлгые хорихо тухай уласхоорондын конвенци баталха хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ шухала гэжэ Варшавска Договорто хабаадададаг гүрэнүүдэй, Прагада баталан абаһан Политическэ Деклараци дотор хэлэгдэһэн байгаа. Буу зэбсэгүүдые хуряаха асуудалые шиидхэхэ комитедэй заседани январиин 17-до эндэ хүдэлмэрээ һэргээбэ. Уласхоорондын зүгһөө үргэнөөр һайшаагдаһан энэ документ дотор химическэ буу зэбсэгүүдые хорихо ба усадхаха тухай асуудал табигдаһан байна.

Буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар ООН-ой Генеральна Ассамблейн тусхай хоёрдохи сесси дээрэ табигдаһан совет дурадхалнууд химическэ буу зэбсэгүүдые хорихо тухай хөөрэлдөөнүүдэй үндэһэ һуурида орохо юм. Энэ сесси дээрэ, мүн буу зэбсэгүүдые хуряаха комитедэй 1982 оной зун болоһон заседаниинууд дээрэ олон гүрэнүүд үндэһэн дүримүүдэй совет проектые һайшаажа байһанаа мэдүүлбэ.

СССР-эй хараа бодол тодо һонор, гүнзэгы удхатай байна гэжэ СССР-һээ комитедэй дэргэдэ байдаг түлөөлэгшэ В. Л. Исраэлян мүнөөдэрэй заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Химическэ буу зэбсэгүүдые бүгэдэ ниитээрээ хорихын түлөө Советскэ Союз олон жэлэй хугасаа соо залан сэхээр тэмсэдэг юм. Эдэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые гүйсэд дүүрэнээр хорихо, тэрэнэй нөөсэнүүдые үгы хэхэ тухай удааржа байнгүй үгээ ойлголсохоор бэлэмди. СССР-эй Верховно Соведэй ба КПСС-эй ЦК-гай «Парламентнуудта, правительствануудта, политическэ партинуудта ба дэлхэйн арадуудта» һаяхан хандаһан хандалга доторо энээниие үшөө дахин баталһан байгаа.

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха зорилгонуудта хабаатай Варшавска Договорой гэшүүн-гүрэнүүдэй Политическэ Декларациин дүримүүд ехэ удха шанартай байна гэжэ М. Вейвода (Чехословаки) тэмдэглээ.

«ОНСО ШУХАЛА УДХАТАЙ ДУРАДХАЛНУУД»

ТОКИО. Варшавска Договорой гэшүүн-оронуудай дурадхалнууд ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха талаар шэглүүлэгдэнхэй байһан дээрэһээ эб найрамдалай ба арадуудай аюулгүй байдалые хангалгын хэрэгтэ тон шухала удха шанартай байна гэжэ Японой мэдээжэ эрдэмтэ нэрлэбэ.

Мүнөө үеын орёо бэрхэшээлтэй уласхоорондын эрхэ байдалда тэрэниие һайжаруулхаһаа, түгшүүрилые һуларуулхаһаа шухала удха шанартай, тодорхой харгы зам үгы юм гэжэ Прагадахи зүблөөн, тэрээн дээрэ оруулагдаһан дурадхалнууд батаар элирхэйлэн харуулба гэжэ Нагасакиин университедэй дэргэдэхи эб найрамдалай ба соёлой асуудалнуудаар эрдэм-шэнжэлгын түбэй директор, профессор Канэсабуро Гусима ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлээ. Эгээл иимэһээ Европодо, бусад оронуудта эдэ дурадхалнуудай үргэнөөр һайшаагдажа байһаниинь гайхалтайшье бэшэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Үбэлэй стартнууд» — түрүү бэшэг. СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ. «Республикын ажалай эршэ» —суглуулбари. Мүрысэдэг хүршэнэрэй 1982 оной ажалай дүнгүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда. Партиина комитедүүдэй пленумүүдһээ. «Райкомой тоосоон» — П. Лазаревай статья. СССР-эй Эдээ хоолой программа — бүгэдэ арадай хэрэг. «Сэлэнгын загаһанай заводой мүнөөдэр ба ерээдүй» — Ю. Чистяковой, Ю. Нероновой статья. Хүн ба тэрэнэй хэрэг. «Марасенкын ажахы» — В. Орловой статья. «Һурган хүмүүжүүлгын хүсэн» — Н. Орловой статья.

Гурбадахи хуудаһанда. Сталинградска байлдаанай 40 жэлэй ойдо. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Манай совет ажабайдалай ёһо шэнжэ. Врачай зүбшэл.

ҺҮҮЛШЫН ХОЁР НААДАНАЙ УРДА ТЭЭ

Эрэшүүлэй дунда шатараар Улаан-Үдэ хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй юһэдэхи наадан ЛВРЗ-гэй спортклуб соо үнгэргэгдэбэ. Мүрысөөнэй дүүрэхэ тээшэ тэмсэл улам шангадана. Ушарынь юуб гэхэдэ, шатаршан бүхэн байдалаа һайжаруулхые оролдоно бшуу. Түрүүлжэ ябагшад — эрхим гурбанай тоодо орохые, бусадынь шадаал һаа, олон очко абажа, дээгүүр һуури эзэлхые оролдоно.

Барнаков — Брылев хоёрой уулзалгада сицилианска хамгаалалта наадагдаа. Түрүүшээр тэнсүү шанга тэмсэл болобо. Уданшьегүй сагаанаар наадагшын хюлгын дундуурхи хоёр хүбүүдэй һулашаг байдалда ороходонь, тэдэниие хамгаалхын тула ехэ хүсэеэ тиишэнь хаяха ушартай болоо һэн.

Иимэ хүшэр хүндэ байдалһаа гарахын тула Ю. Барнаков хэдэн «занга» табяадшье туршаба. Зүгөөр нүгөөдэнь эдэ бүгэдые болгоомжотойгоор гаталан дабаад, шухала илалта туйлаһан байгаа.

Б. Митыпов А. Доржиевтай наадахадаа, мүн лэ иимэ хамгаалалта хэрэглэбэ. Теэд эндэ Анатолий Доржиев эхинһээ хойшо эдэбхигүй һулаар наадажа, илалтаарнь нүхэрөө амаршалха баатай болоо.

Э. Халудоров — Ж. Шандибаев хоёр французска хамгаалалта наадаба. Хюлгын тэг дунда шанга тэмсэл боложо, хараар наадагшань хюлгын тэнгые сүм эзэлбэшье, цейтнодто ороод, бэрсэеэ миинтээр алдажархихадаа, часаа зогсоохо баатай болоһон байха юм.

Буряадай багшанарай институдай студент Михаил Леонов эдэбхитэй шангаар добтолжо, инженер Владимир Максимовые шүүбэ.

ЛВРЗ-гэй залуу инженернүүд А. Раднаев С. Прутовой бэе бэеэ һайн мэдэхэ юм. Эгээл тиимэһээ хюлгын хоёр талаар эршэмтэйгээр добтолһон байгаа. Сагаанаар наадагшань хүбүүгээ бэрсэдэ гаргахые оролдожо, бодоёо хүбүүгээр андалдаба. Гэбэшье тэрэнэй добтолго һуладаа һуладаһаар аарашоо һэн. Уданшьегүй Анатолий нүхэрөө илалтаарнь амаршалһан байна.

Гармаев — Митуповые, Баенгуев — Сойбоновые, Дриевский — Сахьяновые, Залкинд — Цыбеновые, Шагдыров — Иринчиновые, Баглаев — Бартыковые, Хаханов — Давыдовые шүүгээ.

Һүүлшын хоёр наадан-ай урда тээ ЛВРЗ-гэй инженер, спортын мастерта кандидат Игорь Брылев 8 очкотойгоор түрүүлжэ ябана. Ю. Барнаков, М. Леонов, Б. Митыпов, Э. Халудоров гэгшэд тус тустаа 6,5 очкотой болонхой. А. Андреев, В. Баенгуев, А. Доржиев тэдэнэрһээ хахад очкогоор гээгдэнэ. Һүүлшын наадануудта эдэбхитэйгээр мүрысэбэл, Максимов, Прутовой, Санжиев, Шагдыров, Шандибаев гэгшэд дээгүүр һуури эзэлхэ аргатай.

В. ХАХАНОВ.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотонуудай» январиин 8-да үнгэргэгдэһэн 2-дохи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«49-һөө 6-ень тааха спортлото»: 490.600 билет ороо. Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (14 карточка) таагшад — 3.056 түхэриг, дүрбэн номер (759 карточка) тааһан хүнүүд — 58 түхэриг, гурбан номер (15094 карточка) таагшад 4 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 2.843629 билет ороо. Табан номер (13 карточка) тааһан хүнүүд — 10.000 түхэриг, дүрбэн номер (3221 карточка) таагшад — 96 түхэриг, гурбан номер (82624 карточка) тааһан хүнүүд 5 түхэриг абаха.

«Спортлотонуудай» 42-дохи тиражай шүүбэринүүд январиин 19-һөө февралиин 19 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

СЭНХИР

НЭГЭДЭХИ
Москва. 8.55
программа.
9.40—Үглөөнэй
9.55—Мультфил
—«Солнечный
серитэй уран ha
«Поездка в Ир
бүлэг). 11.30—
шалгын клуб».
һонин. (12.35 хү
Шэнэ һонин.
табан жэл —
рэг». Баримта
17.05—«Горизон

Улаан-Үдэ. 18
хүдөөгэй ажалш
жуулга.

Москва. 18
үгыт, горнистн
«Экономико ал
ёһотой». Москва
повай нэрэмж
препараты» гэж
нэгэдэлдэ түлиш
дүршэл тухай.
хоногой спорты
—«Мүнөөдэр —
дээрэ».

Улаан-Үдэ.
энхэ байлга» -
(буряадаар). 20
мэдээсэлэй про

Москва. 20.
ветер» — олон
һайханай филь
ние домой»
22.00—«Время».
мын хэрэгүүд
дамжуулга). 00
дэр түби дэлхэй

ХОЁРДОХИ
Москва. 12.5
программа. 13.
лэн». 14.35—Х
класс. «Харик
композиторнууд
тэ арадай ая
14.05—«Таанадт
14.35—«Совет
ба портретн
15.05—«Ленинэ
15.45 — М.
«Манай үеын
Шэнэ һонин.

Москва. 18
лэн».

Улаан-Үдэ. 1
нууд. 18.45—
онтохон». 19.1
агитаторнууд
форматорнууд
льдэ болоһон
зүжэг.

Москва. 20.0
мовичай зохёо
хуудаһануудаар

Улаан-Үдэ. 2
очерк.

Москва. 21.0
нойрсогты, ба
— «Манай саа
дай аялга дуу
«Время». 22.3
бачкой»—уран
24.00 — «Хокк
чемпионат. ЦС

Редактор Р.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-25, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-25-41, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типограф
ственного комитета Бурятс
делам издательств полиграф
ной торговли.
Н-00305. Заказ № 15. Ин